

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

N:r 7

Juli

1944.

Pris 50 öre

STOCKHOLM

BODEN

NORIN & HEDLUND
Koppar-, Bleck- & Plåtslageri
Norr tullsg. 20, Stockholm. Tel. 30 59 02
Utför: Svetsningar, Koppar-, Bleck- & Plåtslageriarbeten av alla slag
Förstklassigt material och arbete.

VID VAL AV GOLVBELÄGGNING
rådfråga alltid
AB BLIDBERG & PÅHLMAN
Specialfirma för golv.
Rådmansgatan 56 (inv. Sveavägen)
Tel.: Växel 23 25 75
"Rätt golv på rätt plats."

DAVID FORSBERG & Co.
(Inneh. EKENBERG & RYDBERG)
N. Stationsg. 103. Tel. 335239, 337699
UTLÄNDSKA TRÄSLAG o. FANÉR

KJOLPLISSERING
i moderna veck och mönster, märkning, hålsöm, brodering, stråveck, knapphål och knappslagning utföres fort och väl. **Gamla Plisséer ompressas. Order till landsorten.**
"SPECIAL" - STOCKHOLM
Tel. 10 43 71 Malmkillnadsgat. 23

FEMINA
Smålandsg. 2, Sthlm
Tel. 61 01 71, 61 01 72
Kurser i Klädsöm, Linnesöm, Barnkläder och Montering. PROSPEKT på begäran.

K. G. BERGHOLTZ & Co
KLOCKGJUTERI
E t a b l. 1 8 5 3
Tel. 10 72 90 Stockholm. Tel. 10 72 90

JUTELUMP
Säckar och juteväv köpes. Fördämningsmattor, cisterner, sand- o. torkgaltar säljas. **Koksgrytor, Järnbalkar och Plåt.**

A. JÖNSSON & Co
Timmermansg. 47 - Stockholm
Tel. 43 03 59, 43 63 83

Försäkringsanstalterna
FOLKET — SAMARBETE
Kungsgatan 5
Tel. Namnanrop: Folket - Samarbete

O. MÅRTENSSONS BILVERKSTÄDER
HÖGBERGSGATAN 32
Tel.: 40 98 24 — 40 98 34

Automobil-, Smides- & Mek. arbeten.

A.-B. NOCKEBY TVÄTT- och STRYKINRÄTTNING
Drottningholmsvägen 603
- Telefon: växel 25 25 00 -
REKOMMENDERAS

GYNNA ANNONSÖRERNA

Medlemskap i statsunderstödd
SJUKKASSA
är en ekonomisk tillgång, som Ni ej kan undvara. Skydda Eder själv och Edra barn genom inträde i ortens erkända sjukkassa.

Sedan Ni fyllt 40 år är det för sent!
ÖSTRA SVERIGES ERKÄNDA CENTRALSJUKKASSA
Sveavägen 61 — STOCKHOLM
Tel. 23 09 85

BETALD ANNONSPLOTS

ALINGSÅS

BETALD ANNONSPLOTS

ARBOGA

ELEFANTEN
för tvätten av bomull och ylle och linne, för rengöring ute och rengöring inne, tag tvålarnas tvål, som är tvålen Elefanten, valuta Du får för den billiga slanten.
Tillverkare:
Tekn. Fabr. Örnen — **Arboga**

A.-B. ARBOGAMASKINER
Tel. Arboga 20, 212
Specialitet:
Elektriskt direktdrivna småmaskiner

BODEN

GUNHILD ISAKSSONS DAMFRISERING
Telefon 11 49.
YRKESSKICKLIG PERSONAL
alltid till Eder tjänst.

MALM & SÖDERBLOM
— Guldsmedsaffär —

DROTTNINGGAT. 19 — TEL. 24 06

FORSBERGS BOKBINDERI
— INRAMNING —
Drottninggatan 12 — Telefon 20 49
ALLTID FÖRSTKLASSIGT ARBETE

Köp handsken i Specialaffären
Dam-, Herr- och Barnhandskar
Väskor, Strumpor, stor sortering
HANDSKMAGASINET
Tel. 12 52 Kungsgat. 29 Tel. 12 52

JEAN FORSBERGS FRISÉRSALONG
Bankhuset - BODEN - Tel. 21 41
Herr-, Dam- & Barnklipping

BERGERS
Urmakeri-, Guldsmeds- & Optiska affär
Telegrafhuset BODEN
REKOMMENDERAS
Alltid väl sorterad — Tel. 21 78

AXEL LARSSON PLÅTSLAGERI
Brokläppen BODEN Tel. 11 32
Utför alla slag av till yrket hörande arbeten. Infordra offert

VID BEHOV AV BIL
Ring
NY TAXI
(Namnanrop)
Drottninggatan 24

Norrländska Socialdemokraten
mest spridda tidningen i Norrbottens län — upplaga över 18.000 ex. —
Enda utkommande tidningen i Boden.

E. A. HEDMANS BAGERI, KONDITORI och KAFÉ
Kungsgatan — B o d e n — Telefon 280
REKOMMENDERAS
Dagligen färskt bröd o. gott bryggt kaffe

HEDENBRONS KAFÉ
rekommenderas vid utflykter och promenader
Gott kaffe — Hembakat bröd
Telefon 23 57 — BODEN

Nya Konditoriet
REKOMMENDERAS
Gott kaffe och bröd ★ Telefon 2569

KRANGLAR EDER RADIO?
VÄND EDER DÅ TILL OSS!
Alla ledande märken alltid på lager. Fullständig radioservice. — Gamla apparater tagas i utbyte.
GÖSTA JOHANSSONS RADIOAFFÄR
Drottninggat. 8. B o d e n. Tel. 24 89

Vid behov av KLÄDER vänd Eder med förtroende till
MATSSON & NÄSLUNDS EFTR.
Skrädderi- & Herreklipping
B O D E N telefon 20 98

BETALD ANNONSPLOTS

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

JULI 1944

Utkommer en
gång i månaden
7:de årgången

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Kocksgatan 15, Stockholm
Telefon 41 39 99 Postgiro 15 44 20

Ägare:
DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND

Inför årets förbundsmöte

I sommarens fagraste tid — i juli månad — samlas de lungsjuka åter till sitt sedvanliga rådslag i Stockholm. Det kan därför vara fullt på sin plats att göra en kortfattad återblick på vårt Förbunds arbete, innan vi samlas för att utforma nya planer för den kommande verksamheten.

Från passivitet och sjukdom på landets sanatorier har organisationstanken hos de lungsjuka — med upplysningens och övertygelsens vapen i De Lungsjukas Riksförbunds gestalt — kommit att bilda en livskraftig organisation inom vår socialvård.

Från sjukhusens salar och de lungsjukas egen krets har problemen förts vidare. De lungsjukas många och komplicerade problem diskuteras alltmera. En statlig kommitté har också tillsatts för att utreda de partiellt arbetsföras förhållanden och deras möjligheter att göra sig gällande på arbetsmarknaden.

Stora länsomfattande konferenser, med deltagande av läkare och socialvårdsfolk samt arbetsmarknadens olika organisationer, ha anordnats i vårt Förbunds regi, varvid vi fått de lungsjukas förhållanden ventilerade på bredast tänkbara basis. Vår upplysningsbroschyr i eftervårdsfrågan "Mot framtiden" har spritts i massupplagor över hela landet.

När vi med dessa korta axplock ser tillbaka på det sista verksamhetsåret — vårt framgångsrikaste hittills — kunna vi utan att göra oss skyldiga till några överdrifter fastslå — att den "föreningslivets kris", som man talar om, inte gäller vårt Förbund. Men även för oss återstår givetvis ofantligt mycket att göra — inte minst på det rent organisatoriska området.

Förbundets utveckling kommer att ställa stora krav på de lungsjuka själva. När vi nu fört fram våra frågor i den allmänna debatten måste vi — främst med tanke på när tidsläget tillåter socialt reformarbete i

stort — vara rustade för att kunna taga itu med de många arbetsuppgifter, som komma att föreläggas oss.

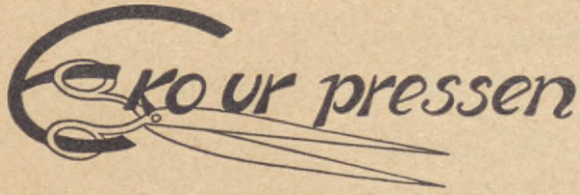
Samhället och de olika organen inom socialvården ser gärna, att vi själva deltaga aktivt vid utformandet av åtgärder och reformer, som syfta till att förbättra de lungsjukas livsvillkor. Våra erfarenheter hittills i arbetet för de lungsjuka peka klart och tydligt i denna riktning. Detta är ett förtroende som naturligtvis inte på något sätt får missbrukas av oss.

Det är varje f. d. sanatoriepatients självklara plikt att göra en aktiv insats i vårt arbete — först och främst genom att gå in som medlem i närmaste konvalescentförening och skaffa sig en grundlig kännedom om vårt Förbunds arbete, mål och medel.

Ingen kan numera stå likgiltig inför de stora samhällsfrågorna och till dem hör inte minst de lungsjukas inpassning i produktion och samhälle. Att verka för att även av sjukdom handikapade människor få rätt och möjlighet att göra en aktiv insats i samhällsbyggandet och känna trivsel med tillvaron som andra människor — detta är väl en arbetsuppgift — minst lika betydelsefull som någon annan. Pionärerna ha gått före och röjt undan de värsta hindren för våra idéer. Vårt arbetsfält — hela Sveriges land — ligger framför oss och väntar på villiga krafter, aktiva krafter i arbetet för de lungsjuka och De Lungsjukas Riksförbund.

Låt oss taga omslagsbilden till vår stora propagandabroschyr — de unga människorna, som hand i hand blicka förhoppningsfullt mot framtiden — som vår sinnebild. Går Du med i vårt betydelsefulla arbete att bygga upp ett samhälle, där det skall finnas plats och rätt även för oss lungsjuka att arbeta och få utkomst? Aktiv eller passiv är frågan.

Sixten Hammarberg.

STOCKHOLMSUTREDNINGEN OM ARBETE ÅT TBC-SJUKA

är ett viktigt initiativ i en svår fråga som har både en medicinsk, en social och en ekonomisk sida, skriver D. N. Ursprunget till utredningen tycks vara av administrativ art — det gäller om stadens tuberkulosbyrå skall sortera under hälsovårdsnämnden eller föras in under sjukhusdirektionen. Denna fråga må ha sin betydelse — och den tillspetsas genom det egendomliga förhållandet att hälsovårdsnämnden och sjukhusdirektionen hör hemma under olika borgarråd — från allmänhetens sida kan den dock inte påräkna något intresse jämförligt med det som samlar sig kring den stora uppgiften att skapa en bättre eftervård åt tuberkulösa och framför allt att hjälpa förutvarande sanatoriepatienter in i ett normalt arbetsliv där så är möjligt.

Bristen på vårdplatser vid sanatorierna leder ofta till tidig utskrivning. Fastän de utskrivna är smittofria, är det inte alltid möjligt för dem att återgå till tidigare sysslor. Smittoskräcken på arbetsplatserna riktar sig även mot dem, och en tillvaro i arbetslöshet och umbäranden befördrar återfall. Vad de behöver är ofta ett lättare arbete än sitt tidigare. Tanken att begagna konvalescenttiden till utbildning och omskolning är inte ny. Redan för flera år sedan framlade Nationalföreningen mot tuberkulos förslag om åtgärder från det allmännas sida för att skapa ett yrkesskolesanatorium samt eftervårds- och verkstadshem, och i viss utsträckning har detta förslag vunnit anklag hos de prövande myndigheterna innan det hänvisades till den sittande statliga kommittén för de partiella arbetsföras problem. Det är en fingervisning om syftet med den utredning Stockholms stad nu satt i gång att Nationalföreningens sekreterare, d:r John Lundquist, som samtidigt är medicinalstyrelsens föredragande i tuberkulosfrågor, kallats som särskilt sakkunnig ledamot av den kommunala utredningskommittén.

Inte minst är det betydelsefullt att intressera tuberkulosläkarna i gemen för uppgiften att aktivt förbereda patienterna för återinträde i arbetslivet. Ingenting är så nedbrytande som en lång period av sysslöshet, särskilt om den är förknippad med en föreställning hos den sysslolöse att han inte duger något till och aldrig mer kommer att göra det. Arbetsterapin har i tuberkulosvården kanske också en rent medicinsk betydelse. Men framför allt är det socialt och ekonomiskt av vikt att den sjuke får hjälp att efter tillfrisknandet reda sig själv igen, även om detta icke kan ske inom hans tidigare verksamhetsområde.

Förteckningen över konvalescentföreningar, avslutna till De Lungsjukas Riksförbund, måste av utrymmesskäl överstå till nästa nummer.

Stor utredning i gång i Stockholm om de lungsjukas eftervård

En stor kommitté med uppgift att utreda lämpliga åtgärder för att bereda eftervård och arbete åt tuberkulösa och f. d. tbc-patienter har tillsatts av Stockholms stadskollegium. Utbildning och omskolning till lämpliga yrken och även sysselsättning på särskilt anordnade verkstäder hör till det som skall undersökas av kommittén, vilken tillsatts på förslag av borgarrådet Yngve Larsson.

Utredningen skall stå under borgarrådet Ivar Ömans ledning, och kommittén består av d:r John Lundquist, universitetsstipendiaten vid Oslo universitet d:r Hans Jacob Ustvedt, pastor Joh. W. Johnsson, fru Thora Johansson och annonschefen John Wahlbärj samt som sakkunnig i ekonomiska och organisatoriska frågor finanssekreterare Helge Berglund. Kommittén skall arbeta i samråd med förste stadsläkaren d:r E. Rietz, överläkaren vid tuberkulosbyrån d:r Carl Gentz, sjukhusdirektör Nils Hansson och överläkaren vid Söderby sjukhus d:r Alf Gullbring. Samråd skall även äga rum med De Lungsjukas Riksförbund.

Kommitténs uppdrag avser överföring av tuberkulosbyrån från hälsovårdsnämnden till sjukhusdirektionen och lämpliga åtgärder för att bygga ut tuberkuloseftervården och bereda arbete åt "förutvarande sanatoriepatienter, tillfrisknade konvalescenter eller kroniskt sjuka". Utbildning eller omskolning i lämpliga yrken, underlättande av övergången till det normala arbetslivet eller vid behov sysselsättning på särskilt anordnade verkstäder för de uppräknade kategorierna betecknas som uppgifter för samhällets tuberkulosvårdande organ i nära samarbete med arbetsmarknadens och yrkesutbildningens myndigheter.

D:r Hans Jacob Ustvedt, som insatts i kommittén, är en norsk fackman med speciell erfarenhet av tuberkulosproblemets sociala sida. Han är för närvarande läkarchef för det norska flyktingsväsendet i Sverige.

Flera sanatorier stänga på grund av personalbristen. Ytterligare sanatorier ha nu meddelat Medicinalstyrelsen att de måste stänga helt eller delvis på grund av personalbristen. Sålunda måste Kungshults sanatorium i Hälsingborg helt slå igen liksom även bygdesanatoriet i Delsbo, och Eksjö sanatorium har stängt sin barnavdelning med 35 vårdplatser. Sanatoriet har länge haft att kämpa med svårigheter att få personal. Nu blir det hempermittering av sådana sjuka, som anses kunna klara sig med vård i hemmen.

Medicinalstyrelsen har ännu inte tagit ställning till frågan om tjänstepliktslagen skall tillgripas för att få tillräckligt med personal till sjukhusen. Man håller för närvarande på att undersöka hur stor personalbristen i verkligheten är. Samtliga sjukhus i landet har anmodats att komma in med uppgifter härom. Först sedan denna utredning, som handhas av f. d. byråinspektör Kerstin Nordendahl, är klar, kommer styrelsen att vidta erforderliga åtgärder.

Vad väntar Du Dig av årets förbundsmöte?

Fyra förbundsmedlemmar uttala sig inför De Lungsjukas Riksförbunds årsmöte 1944

Den 13—15 juli samlas De Lungsjukas Riksförbund åter till årsmöte i Stockholm. Som vanligt hoppas vi på livligt deltagande från föreningarna över hela landet och på givande överläggningar till de lungsjukas bästa.

Status har inför förbundsmötet vänt sig till några föreningsordförande i olika delar av landet med frågan "Vad väntar Du Dig av årets förbundsmöte?" Här nedan svara Arne Johansson, Lycksele, Sven Lindberg, Skutskär, Harald Westman, Jönköping och Lennart Åberg, Skövde.

ARNE JOHANSSON,

Lycksele:

"Beslut, som påskynda lösningen av de partiellt arbetsföras problem."

Det är många saker som man skulle önskat se förverkligade vid årets förbundsmöte, men vad som man särskilt önskar att förbundsmötet skulle kunna uträtta vore att mötet fattade sådana beslut att dessa i sin tur kunde påskynda lösningen av frågan om yrkesskolor som vore tillgängliga även för f. d. lungsjuka patienter samt sådana som under konvalescenttiden äro i behov av vård och att sådan vård kunde erhållas invid eller å skolans elevhem, vidare att beslut fattas som om möjligt påskyndar den av k. m:t anbefallda utredningen av de partiellt arbetsföras problem.

Det vore även mycket vunnet om förbundsmötet kunde fatta sådana beslut som om möjligt påskyndade frågan om tillsättande av sociala kuratorer vid länsarbetsnämnderna, så att om möjligt de arbetstillfällen som vore särskilt lämpliga för de partiellt arbetsföra och då speciellt de lungsjuka kunde vara tillgängliga för dessa.

Jag anser även att förbundsmötet borde uttala sig för, att hos socialdepartementet göra framställning om, att all den hänsyn som av omständigheterna kan anses påkallad borde från kommunala som andra myndigheters sida visas de lungsjuka vid anställande av arbetskraft, och eventuellt då även hjälp till omskolningsarbete där sådant vore nödvändigt.

Det vore även önskvärt att sådana beslut kunde fattas som möjliggjorde, att på ett effektivare sätt än förut få in de lungsjuka som går ut från sanatorierna i de konvalescentföreningar som finnas.

Detta är i korthet några saker som jag anser skulle vara de lungsjuka till gagn.

SVEN LINDBERG,

Skutskär:

"Medel till en ny socialvårdskurs på Bommersvik."

När man ställs inför frågan "Vad väntar Du av årets förbundsmöte?" går mina tankar till en fager plats någonstans i det vackra Sörmland.

Undertecknad som hade nöjet att få övervara förbundets första instruktionskurs i socialvård på Bommersvik tillsammans med ett trettiotal kamrater från övriga Sverige, måste, när jag ställs inför frågan, vad jag önskar av årets förbundsmöte, som första önskemål uppställa, att förbundsmötet även i år måtte ställa medel till förfogande för ordnande av en liknande socialvårdskurs under innevarande år.

Vad en sådan kurs i socialvård betyder för oss som arbetar i föreningarnas styrelser, kan inte nog uppskattas.

När sedan kursen är upplagd och organiserad på ett sådant mönstergillt sätt som fjolårets, så är det bara att taga emot allt det förstklassiga som bjuds.

Vidare önskar jag av årets förbundsmöte att den vanliga återkommande diskussionen om D. L. T. i år måtte utebli, och att vi samojeder och pågarna från söder om landsvägen skall kunna ägna oss åt nyttiga saker, till gagn åt alla Sveriges lungsjuka, under de dagar vi får nöjet att träffas i Stockholm.

Att vi sedan skall träffas under samma gemytliga och kamratliga former som tidigare behöver väl knappast tilläggas.

Väl Mött!

Kallelse

De Lungsjukas Riksförbunds medlemmar kallas härmed till Förbundsmöte i Stockholm den 13—15 juli 1944. Förbundsmötet tager sin början kl. 11 f. m. torsdagen den 13 juli och hålles i Byggnadsföreningens lokal, Norrlandsgatan 11.

HARALD WESTMAN,*Jönköping:*

"Krav på de statliga och kommunala verken att bereda arbete åt f. d. lungsjuka."

Det är alltid med stora förväntningar man ser fram mot ett förbunds möte, och önskemålen äro många.

Vad som nu ligger mig närmast om hjärtat är i första hand att få fram ett krav på de statliga och kommunala affärsverken att bereda arbetstillfällen åt före detta lungsjuka, och ej som nu ställa denna kategori arbetssökande helt utanför varje möjlighet till anställning. *Rätten till arbete bör finnas och de statliga och kommunala affärsverken ska gå före med gott exempel.* Hur skall man annars kunna tro och hoppas något av de privata arbetsgivarna?!

Vidare bör allt göras för att eliminera bacillskräcken. Av de vårdade lungsjuka, vilka haft förmånen å vårdanstalt lära hygien och ansvar mot omgivningen, finnes knappast något att frukta. Smittofaran uppträder däremot ofta där sjukdomen ännu ej konstaterats, således från sådana personer, vilka ej blivit föremål för tub-undersökning.

Ytterligare önskemål vore att det kunde framskapas en värdigare hjälpform för de till arbete oförmögna lungsjuka än direkt fattigvård.

Varför ej statligt eller kommunalt sjukbidrag utan återbetalningsskyldighet? Framförallt då det är frågan om en så långvarig sjukdom som lungtuberkulos, och skulle så detta ej kunna ordnas genom sanatoriernas sociala kuratorer och dessa ställas helt utanför fattigvårdande institutioner i samhället?

Till detta bör möjligheten för de före detta lungsjuka att hävda sig på arbetsmarknaden underlättas och vidgas genom

att redan under sanatorietiden tillfälle beredes till dels förkovran i resp. yrken, dels omskolning till nya yrken, mera lämpliga för den av tuberkulos disponerade.

Vore manne ej dessa åtgärder att föredra framför att låta de partiellt arbetsföra lungsjuka förslöas på grund av ofrivillig arbetslöshet. Det bör väl ligga i samhällets intresse att tillvarata all tillgänglig arbetskraft och bevara de enskilda individernas själsliga hälsa.

LENNART ÅBERG,*Skövde:*

"Ta sikte på det gemensamma bästa — att lojalt samarbeta för att ytterligare stärka vårt förbunds ställning. För oss gäller i högsta grad slagordet: "Enighet ger styrka."

Ett förbundsårsmöte med De Lungsjukas Riksförbund — en ung och livsbejakande organisation med en mängd betydande frågor, som måste föras vidare och fram till förverkligande — måste helt naturligt och framför allt bli en sammankomst, där alla äro inriktade på arbete och med liv och lust griper sig an de väntande uppgifterna. Alla de ombud, som från hela riket sluta upp vid förbundsmötet i Stockholm, måste därför vara besjälade av den rätta samarbetsviljan, övertygade om vårt förbunds stora uppgift att i samverkan bidra till en sund lösning av många alltjämt aktuella men hittills olösta problem — alla lika vitalt viktiga för de lungsjuka själva som för vårt samhälle i sin helhet. I den andan har man samlats till tidigare förbundsmöten — så kommer det helt naturligt att bli också vid detta rådslag.

Nya, värdefulla synpunkter äro alltid välkomna vid ett förbundsmöte. Utbyte av erfarenheter från det gångna årets arbete har också sin stora betydelse, när man vill planera för ett nytt arbetsår. Och kritiken bör heller inte utebli; men den skall vara positivt inriktad! Det blir ett resultatrikt årsmöte, om alla äro fast beslutna att göra sitt bästa. Och det gör man genom att ta sikte på det gemensamma bästa — det att lojalt samarbeta för att ytterligare stärka vårt förbunds ställning. För oss gäller i högsta grad det klassiska slagordet: Enighet ger styrka!

Jag väntar mig därför, att alla förbundskamrater, som få tillfälle att vara med om vårt riksmöte 1944, skall kunna återvända till sina resp. hemorter med nya, friska impulser för att fortsätta arbetet, för att kämpa vidare för en god sak. Och vi må minnas, att den bästa lönen för mödan består i ett gott och akningsvärt resultat.

INGENJÖR S. ZETTERSTRÖM**VÄRME-, SANITETS- OCH VENTILATIONSPROGRAM****STOCKHOLM**

Grevgatan 49

Tel. 60 65 95

Arbetsterapi och "Österåsanda"

Patienterna på Österåsen ordna utställning

Sedan början av innevarande år finnes vid Österåsens sanatorium en presskommitté, vars program är att med den lokala tidningspressens hjälp driva propaganda inom Angermanland mot tbc. Kommittén består av intresserade patienter samt underläkaren vid sanatoriet, med. lic. Christer Bernhardt. Hittills har ett tiotal artiklar av såväl kommitténs medlemmar som utomstående publicerats.

I samband med ett besök på Österåsens sanatorium i början på maj av två representanter för jubileumsfondssanatoriernas överstyrelse, generaldirektör Stridsberg och livmedikus Hedborg, arrangerade kommittén även en hantverks-, hobby- och konstutställning. Här visades lussekoftor, konstbroderier, spetsdukar, klänningar, träskulpturer, exlibris, teckningar och oljemålningar, linoleumtryck, dockor och framför allt böcker, från böcker i tidigaste bindningsstadier till magnifika praktband i

halvfranskt skinn och en hel del ytterligare alster av patienternas flit, uppfinningsriktighet och konstnärlighet.

BOKBINDERIET I HÖGSÄTET.

Det centrala i utställningen var avdelningen visande olika arbetstempon i en boks utveckling från häftad till bunden. Här fanns häftstolar, pressar, en mångfald böcker i olika stadier med förklarande texter som "rundning och falsknackning", "häftning", "formning av pärm" o. s. v., välbekanta för den initierade men svårförståeliga för den utomstående. Här fanns skinn och försättspapper och annat, som hör yrket till. Imponerande var samlingen färdiga band. Bokälskaren kunde få sitt lystmäte på stora kalvskinnsbänd i format från 32×24 cm., på små halvfranska bänd i skinn eller klot i varierande läckra färger, här fanns gästböcker i skinn med läderplastik, exlibris-

Sagoboksförfattarinnan Karin Fryxell med några småtroll.

Sotlugg och pepparkornsöga skär sina namn i björkens stam. (Ur "Sotlugg och Linlugg" av Karin Fryxell.)

Patientföreningens ordförande, fil. mag. Sven Vallmark t. h. och verkmästare Harry Vängman demonstrera några praktband.

samlingar och klippböcker. Verkmästaren och patienten Harry Vängman, föreståndare för sanatoriets bokbinderi, gick omkring och var synnerligen belåten med sina adepters arbetsresultat. Herr Vängman var förresten pappa till utställningens originellaste hobbybok, i vilken han samlar akrobatbilder. Som gammal cirkusartist — f. d. medlem av bl. a. enda svenska på en cykel arbetande tremannatrupp, "De tre Harrys" — talar herr Vängman varmt om sina kollegor och bedömer sakkunnigt prestationernas svårighetsgrad.

KVINNLIG KONSTFLIT.

Alstren av den kvinnliga konstfliten på utställningen sträckte sig från egenhändigt sydda klänningar i vackra ylletyger, jumprar, kofter och allt vad nu stickalster kallas till delikata spetsarbeten, konstbroderier och dukar. I fast förtröstan på framtiden utställde några kvinnliga patienter delar av sin utstyrel. I detta sammanhang måste också sagoboksförfattarinnan Karin Fryxells småtroll, Sotlugg, Linlugg och Tofsöra och allt vad de nu heta nämnas. Trollungarna utgjorde med sina mörkbruna ansikten, långa ullgarnshår och färgrika dräkter ett glatt inslag i utställningen och deras vidare äventyr med otäcka djur och vitskägga bergtroll komma väl att så småningom även i fortsättningen i bokform glädja småttingar över hela vårt avlänga land.

ÖSTERÅSEN ETT KONSTNÄRSHEM.

Att Österåsen är ett hemvist för utövande konstnärer framgick med all tydlighet av utställningen. Ett femtontal dukar av Stig Åkervall, ådalsmålaren Rune G. Lindström, Sixten Vahlgren och finskan Rosa Linnala gävo färg åt utställningen. Stor uppmärksamhet tilldrog sig Åkervall med sina klara färger och vackra ljusbehandling, antingen det nu gällde hans originella, sakligt lugna bokbinderiinteriörer eller hans lyriskt ljusa landskap. Bland Lindströms dukar kan särskilt nämnas ett fjälllandskap, framställt i sprakande men stämningsfulla höstfärger. Stort intresse väckte också exlibrisexpositionen, där herrar Lindström och Åkervall voro representerade med ett aktningsvärt antal, ömsom lyriskt förfinad, ömsom originella, symbolfyllda exlibris, allt efter beställarens tycke och smak.

ARBETSTERAPI OCH "ÖSTERÅSANDA".

Fil. mag. Sven Vallmark, ordförande i patientföreningen vid Österåsens sanatorium, betonade, att utställningen tillkommit för att visa dels överstyrelsens representanter, dels patienterna själva vad som kan åstadkommas under sanatorietiden, blott den goda viljan finnes. Utrymmena i arbetslokalerna vid sanatoriet och tillgången på verktyg voro visserligen för närvarande otillräckliga och särskilt var bristen på studielokaler kändbar,

Utställningens kommissarie, notarie O. Nylander, visar några tavlor av ådalsmålarna Rune G. Lindström och Stig Åkervall.

(Forts. å sid. 10.)

De Lungsjukas Riksförbund kan redovisa ett resultatrikt verksamhetsår

Ökad aktivitet, ökat förtroende bland allmänheten. — Givande socialvårdskonferenser. — Lyckad socialvårdskurs på Bommersvik. — Utredning om lungsjukas levnadsförhållanden slutförd.

Verksamhetsberättelsen för De Lungsjukas Riksförbund för verksamhetsåret 1 april 1943—31 mars 1944 föreligger nu.

Av densamma framgår bl. a., att till Förbundet voro den 31 mars 1944 anslutna 82 organisationer, varav 34 konvalescentföreningar och 48 patientföreningar.

Antalet anslutna organisationer var den 31 mars 1943 75, varför detsamma under verksamhetsåret ökats med 7. Nyttillkomna äro 9 konvalescentföreningar och 1 patientförening, men samtidigt ha tre patientföreningar upphört på grund av att resp. sjukhus nedlagts, nämligen Hallföreningen, Sanatoriet, Hede, Dispensärcentralens P. F., Göteborg, och Patienterna å Växjö stads vårdhems tbc-avdelning, Växjö. De nyttillkomna föreningarna, vilka bildats under Förbundets och lokalavdelningarnas medverkan, äro: Hallands läns förening för lungtuberkuloskonvalescenter, Konvalescentföreningen för lungsjuka inom Karlskoga med omnejd, Skaraborgs läns konvalescentförening, Konvalescentföreningen Lövsta, Umeå, Konvalescentföreningen för Kopparbergs län, Konvalescentföreningen Bången, Lycksele, Norra Västerbottens Konvalescentförening, Västerviks Konvalescentförening för tbc-sjuka, Västmanlands Konvalescentförening samt Älvkarleö Tbc-sjukstugas Patientförening.

Givande socialvårdskonferenser i 6 län.

I den arbetsplan för verksamheten inom Förbundets lokalavdelningar, som förelades 1943 års förbundsmöte, uppmanades föreningarna att i avsikt att intressera landsting, primärkommuner, arbetsgivare och fackföreningar m. fl. för de lungsjukas eftervårdsproblem anordna länsomfattande socialvårdskonferenser. Sådana konferenser ha under verksamhetsåret anordnats i Skaraborgs, Upsala, Hallands, Västerbottens, Örebro och Kalmar län. Som arrangörer för dessa konferenser ha stått resp. Skaraborgs läns konvalescentförening, Upsala läns konvalescentförening, Hallands läns förening för lungtuberkuloskonvalescenter, Konvalescentföreningen Lövsta, Umeå, Örebro Läns Patientförening (i samarbete med de blindas och de vanföras lokalorganisationer och behandlande de partiellt arbetsföras problem inom samtliga dessa tre grupper) samt Kalmar Konvalescentförening. Vid samtliga konferenser på ett undantag när, nämligen i Örebro, har landshövdingen i länet medverkat. Dessutom ha i konferenserna deltagit representanter för landsting, stads- och kommunalfullmäktige, länsarbetsnämnder, arbetsgivare, fackföreningar och fattigvårdsstyrelser liksom läkare, dispensärsköterskor m. fl. Vid konferenserna i Skövde, Upsala, Örebro och Kalmar har Förbundet representerats av förbundsordföranden E. Frithiof, i Fal-

kenberg av Rud. Zetterlund, Göteborg, och i Umeå av Gerhard Karlsson, Piteå.

Konferenserna ha överallt varit synnerligen givande och blivit föremål för stor uppmärksamhet från såväl allmänhetens som pressens sida. Tidningarna ha ägnat dem spaltlånga referat och utan tvivel ha de betytt mycket icke blott i opinionsbildande avseende utan även genom att göra Förbundet och dess verksamhet känt och omtalat. Vid ett par av konferenserna har man enat sig om resolutioner, riktade till Socialdepartementet och innehållande en vädjan om en snar och effektiv lösning av de lungsjukas eftervårdsfråga. I ett par fall ha konferenserna även givit konkreta resultat i form av åtgärder till de lungsjukas fromma av fattigvårdsstyrelser, landsting och länsarbetsnämnder.

Denna idé med anordnandet av dylika socialvårdskonferenser, varvid representanter för de lungsjukas organisationer beredas tillfälle att med ansvariga myndigheter dryfta de lungsjukas många problem har sålunda visat sig mycket lycklig.

En del föreningar ha även anordnat offentliga upplysningsmöten med föredrag i tuberkulosfrågor av sanatorieläkaren i länet. Sålunda har bl. a., Skaraborgs läns konvalescentförening intresserat A. B. F. att stå som arrangör för ett flertal föredrag i Skaraborgs län, där dr Manfred talat över ämnet: Tuberkulosen — ett socialt problem, Hallands Läns Förening för Lungtuberkuloskonvalescenter har i Halmstad anordnat ett stort propagandamöte med dr O. Hillerdal, Spenshult, och amanuens P. Österlin, Halmstad, som talare, och Sigtunaortens Konvalescentförening har i Sigtuna anordnat ett upplysningsmöte i tuberkulosfrågor med sekr. i Sv. Nationalföreningen mot tuberkulos, dr J. Lundquist och ombudsman Frithiof som talare.

Förbundsordföranden har dessutom besökt ett flertal konvalescent- och patientföreningar i landet och har vid möten med dessa hållit föredrag i förbundsfrågor samt dessutom medverkat med föredrag vid bildandet av nya konvalescentföreningar.

Lyckad instruktionskurs på Bommersvik.

Enligt beslut vid 1943 års förbundsmöte anordnade Förbundet under dagarna 28 nov.—4 dec. en instruktionskurs i socialvårds- och förbundsfrågor vid Bommersviks folkhögskola. I kursen, som blev mycket lyckad, deltog ett 30-tal medlemmar från konvalescentföreningarna.

Kursen var avsedd att vara ett led i arbetet att utbilda därtill lämpliga medlemmar i socialt arbete och förenings-

arbete så att inom Förbundet skapas en kader av funktionärer, studieledare och i socialvårdsfrågor initierade medlemmar. Givetvis kan man inte fordra att en dylik veckolång instruktionskurs skall ge deltagarna någon grundligare kunskap i de frågor, som voro föremål för behandling, men säkert är att kursdeltagarna erhöles en god orientering om den svenska socialvården och återvände hem med många värdefulla upplag för det kommande föreningsarbetet.

För kursen hade också anlitats framstående föreläsare på olika områden inom social- och tuberkulosvården. Sålunda lämnade statssekreteraren i Socialdepartementet Tage Erlander en intressant redogörelse för socialvården i Sverige, statens inspektör för fattigvård och barnavård, byråchefen i Socialstyrelsen Ali Berggren, föreläste om fattigvårds- och barnavårdslagstiftningen, aktuarien i Pensionsstyrelsen I. Holmquist redogjorde för pensionslagstiftningen, dr John Lundquist i Sv. Nationalföreningen mot tuberkulos föreläste om "Tuberkuloslagen och tuberkulosbekämpandet i Sverige", blindvårdskonsulenten Karl Montan talade om de partiellt arbetsförsas problem och sekreteraren i Socialvårdskommittén, assessor Sven Larsson, redogjorde för Beve-ridgeplanen, den bekanta planen för socialvårdens ordnande i England efter kriget. Samtliga föreläsningar följdes av livliga diskussioner och kursdeltagarna hade även tillfälle att framställa frågor till föreläsarna. Även studiearbetet var föremål för behandling, och inledare i detta ämne var sekreteraren i A. B. F., H. Heffler. I övrigt medverkade Förbundets egna krafter med instruktionsföredrag och diskussionsinledningar i föreningsteknik samt sociala- och studiefrågor.

Kostnaderna för kursen, resor till densamma och uppehålle för deltagarna bestredos helt av Förbundet. Kostnaderna uppging till kr. 4,340:61.

Utredningen om lungsjukas levnadsförhållanden slutförd.

Den utredning angående lungsjukas levnadsförhållanden Förbundsstyrelsen påbörjade under föregående verksamhetsår har slutförts. Utredningsmaterialet har bearbetats av förste aktuarien i Kungl. Statistiska Centralbyrån Sverker Groth och har lämnat intressanta resultat i form av en för de lungsjukas levnadsförhållanden belysande och representativ statistik. Utredningen har tryckts i en upplaga på 3,000 ex. och har utsänts till läkare, socialvårdsmän, riksdagsmän m. fl. Riksdagen har beviljat Förbundet ett anslag till denna utredning å 4,000 kr. efter motion härom av en av Förbundets medlemmar, riksdagsman Sigfrid Jonsson i Alsen.

Riksdagsman Jonsson har vid 1944 års riksdag motionerat i ännu ett par för de lungsjuka viktiga frågor, nämligen om utredning av frågan om anställande av kuratorer för lungsjuka samt om ett anslag å 10,000 kr. till korrespondensstudier för sanatoriepatienter och konvalescenter. Riksdagsman Jonsson har även till folkhushållningsministern framställt en förnyad interpellation angående extrarationer för lungsjuka. Interpellationen har bl. a. fått till resultat, att extrarationerna till lungsjuka å såväl smör som ägg och kött avsevärt höjts.

En annan av Förbundets medlemmar, riksdagsman E. Gustafsson i Bogla, har i riksdagen väckt motion om anställande av partiellt arbetsföra i statens tjänst.

(Forts. nästa nr)

Arbetsterapi . . . (Forts. fr. sid. 8.)

Sotlugg och Linlugg åker skidor.

men å andra sidan spelade kanske ej de materiella resurserna den största rollen. Viktigare var patienternas eget initiativ och framför allt tillgången till lämpliga handledare, både vad beträffar hantverksarbetet och studierna. Man kan fråga sig, sade herr Vallmark, vad denna patienternas arbetsverksamhet tjänar till? Svaret ligger nära till hands. Arbetsterapi skänker patienterna ej blott ökade kunskaper och färdigheter, den bidrar också till att underlätta och förkorta sjukdomstiden och att hålla den goda sinnesförfattning vid makt, som vi bruka sammanfatta i ordet "Österåsanda".

Pyrrhula.

Huvudmännen i Sv. Nationalföreningen mot tuberkulos har vid sammanträde under kronprinsens ordförandeskap till styrelse omvalt kronprinsen, ordförande, justitierådet Alexanderson, vice ordförande, överintendent Harald Lettström, skattmästare, fruarna Gerda af Geijerstam och Ellen Tiselius, generaldirektör J. Axel Höjer och professor Einar Key samt suppleanterna sanatorieläkare S. Berg och försäkringsdirektör E. Odelstierna.

Vid nationalföreningens ordinarie årsmöte omvaldes de avgående huvudmännen. Förste stadsläkare Einar Rietz nyvaldes efter livmedikus Harald Ernberg, som avlidit.

Vid sammanträde efter årsmötet beviljade nationalföreningens styrelse ett stort antal anslag för vetenskaplig forskning. Styrelsen anslog vidare bidrag till calmettevaccination av 1941 inskrivningsskyldiga värnpliktiga samt beviljade anslag till den planerade skärmbildsundersökningen av hela svenska folket. Blekinge länsförening mot tuberkulos fick bidrag till en hälso- och kostundersökning bland folkskolebarn i Blekinge och slutligen beviljades driftbidrag till sommarkolonier i Norra Bredåker och Sorsele.

"Sekreterarens arvode 900 daler kopparmynt. 2 modellers lön à 600 = 1,200 daler krt, vaktmästarens lön 900 daler och hans vardagslivré 600 daler". Om man jämför kostnaden för vardagsuniformen med vaktmästarens egen lön, för att inte nämna sekreterarens, förstår man att uniformen måste ha spelat en stor och dyrbar roll. Ännu tydligare talar följande uppgift för detta; vaktmästarens högtidsuniform, det s. k. stora livréet kostade 1,383 daler och 20 öre kopparmynt. Man bör fortfarande ha årslönerna i minnet för att kunna jämföra proportionerna. Så bar också dåvarande akademivaktmästaren samma livré som kungl. m:ts kammarlakejer. Och den som förfärdigade dessa fina livréer var ingen mindre än kunglige hovbrodören Christoffer Sergel, fader till vår store skulptör Johan Tobias Sergel.

Var Akademiens vaktmästare grant utstyrda, så var dess ledamöter det i icke mindre grad. Uniformerade och med sidogevär hade såväl tjänstemännen, ledamöterna som eleverna varit allt från begynnelsen, men mot slutet av 1700-talet stego anspråken.

En mängd högtstående, men ur konstnärlig synpunkt kanske inte så betydande, personer blevo kallade till hedersledamöter i akademien. Där kom grevinnor, friherrinnor, prinsar av mer

Uniform för elev vid konstakademien.

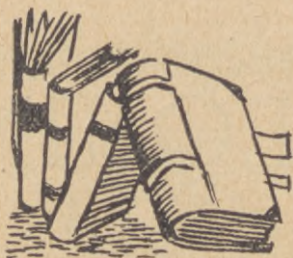

Denna praktfulla intendentsuniform består av blå frack, röd krage, uppslag och foder (i frackskörten), guldbroderier och vit väst, byxor och strumpor samt svarta skor med guldspännen.

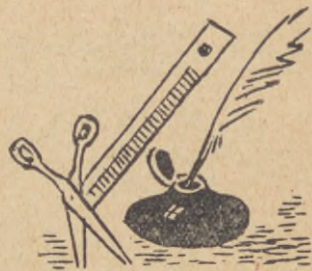
och mindre rent blod samt andra notabiliteter att tillhöra vår högsta konstnärliga sammanslutning. Och då måste man förstas skaffa en akademiuniform som var representativ.

Akademiens dåvarande praeses hade snart glädjen tillkännage att konungen i näder gillat en i kulörer ritad uniform av blått och vitt, avsedd inte endast för ämbetsmän och ledamöter utan även för de elever, vilka vunnit guld- eller första silvermedaljen. Dessutom fick uniformen vara mer utsirad i den mån eleven fått en högre utmärkelse, eller ledamot hade högre rang. Det förefaller som om man vid denna tid lagt större vikt vid den yttre glansen och praktken än vid den konstnärliga halten av akademiens sammansättning. Denna fråga diskuterades också livligt men typiskt är att den tidens mest framträdande konstnärer helst höll sig undan från akademiens sammankomster.

Ett tiotal år senare, år 1817, var uniformsfrågan åter uppe i akademien. Nu ville man ha bort den röda kragen, de röda uppslagen och det röda fodret samt guldgalonerna, som funnos på den gamla uniformen. I stället ville praeses, Fredrik Samuel Silverstolpe, hos Kungl. Maj:t anhålla att få bära "en mörkblå rock med slag, blått foder, blåa uppslag och fickor och utefter kragen två kvistar av oliv och ek i guld och att kragen nedan-

Litteratur

NYA BÖCKER

ELIN WÄGNER: SELMA LAGERLÖF, I o. II. Albert Bonniers Förlag. Pris för del I 12 kr.; del II 14 kr. Frågan är om någon svensk kvinnlig författare blivit föremål för en så initierad, allsidigt belysande och fint nyanserad monografi som den Elin Wägner ägnat Selma Lagerlöf. Linders litteraturhistoriska avhandling om Victoria Benedictsson var något av en händelse i svensk litteraturvetenskaplig litteratur: med denna grundliga bok är Elin Wägners Lagerlöf-monografi fullt jämförlig, ehuru den inte utarbetats efter så strikt vetenskaplig metod och inte heller har samma ram som den linderska avhandlingen. Elin Wägners smidiga och ändå rättframma stilkonst och psykologiska insikt firar triumfer vid skildringen av Selma Lagerlöfs öden, de yttre och framför allt de inre. Egentligen vet svensk allmänhet förvånansvärt litet om den stora författarinnan till Gösta Berling och Jerusalem. Här får man för första gången en på brev, dagböcker och andra intima dokument byggd skildring, upplysande och gripande. Selma Lagerlöfs gestalt blir oss i denna skildring sällsamt förtrogen. Hennes vänskapsförhållanden — med Sophie Elkan, med Valborg Olander, med Ida Bäckman — skildras med fin psykologi. Hennes fantastiska karriär fram till världsberömmelsen blir till ett gripande drama. Hur rik och levande står inte Selma Lagerlöfs gestalt för våra ögon i den belysning som en kongenial författarinna här kastat över henne! De av människoskildring intresserade kan inte rekommenderas en nyare svensk studie av högre halt än Elin Wägners Lagerlöf-monografi.

till och på den avsneddade delen jämväl skulle omgivas av en smal guldbård, å ena sidan slät, å den andra i spetsar, samt i knapparna ett Minervahuvud, såsom den egentliga men tillika allmänt kända sinnebilden av de fria konsterna. Härtill en vit väst och vid högtidliga tillfällen vita knäbyxor samt strumpor, men till vardags blåa knäpantalonger och stövlar, samt trekantig hatt, förgylld värja och porte-épée av guld”.

Det är inte att undra över att en hel del av ledamöterna och övriga akademister funno detta prål föga överensstämmande med akademiens egentliga uppgift. Man reagerade också så skarpt att Silfverstolpe tog det som en personlig förolämpning, då förslag om en enklare uniform väcktes. Först 1836, sedan dåvarande kronprinsen ingripit i striden, lyckades man avveckla densamma. Nu beslöts istället att akademiuniformen skulle vara: svart dräkt med svart sammetskrage och svart silkesbroderi, rund hatt och värja med stål- eller bronsfäste.

Resultatet blev att Silfverstolpe såg sig nödsakad avgå från sin befattning. Och tiden gick och sederna förändrades. Även värjan och sammetsbaretterna ha för länge sedan försvunnit. Nu strida inte våra konstnärer om röda, blå eller andra uppslag på sina frack- eller kavajuppslag.

Dir.

JAN FRIDEGÅRD: KVARNBUDET. Wahlström & Widstrand. Pris 7:50. Som litterär konstnär är Jan Fridegård en av de påligaste vi har: också mer bagatellartade motiv förvandlas under hans hand till något intressant, något som i hög grad angår oss. Han har slagrutan till det sannast och djupast mänskliga. Helst rör han sig också i sin nya novellsamling i statarmiljö: den känner han till i grunden. Ingen överträffar honom i konsten att ge de riktiga färgerna i jordproletärernas gråa, fattiga tillvaro. En besk men verkningsfull humor lyser ofta upp sidorna i denna nya bok, som ingen vän av den verkligt värdefulla moderna prosadiktningen bör låta gå sig förbi. Till det bästa Jan Fridegård åstadkommit inom det mindre formatet kan man räkna sådana av fin realism och äkta människokunskap präglade berättelser som titelnovellen, "Kvarnbudet" — om en överårig kusk, som får en vink om att han är överflödig — vidare "Eskilstunakniven" och "Kafferepet". De bär helt sin mästares signatur. Lågmält men inträngande berättar de om mänsklig skröplighet och håller tonen rent och strikt som det skall vara.

ELD: SPÅR I SANDEN. Albert Bonniers förlag. Pris 4:75. Signaturen Eld i Dagens Nyheter har glatt mer än en beredskapsman och familjefader med sina kåserier om beredskapslivets olika sidor och sina historier om sina ungers liv och leverne. Eld är en välsignat okonventionell kåsör, en man utan sentimentalitet men ändå med förmåga att värma hjärtat. Aldrig hemfaller han åt den bland kåsörer så vanliga snorkigheten, aldrig märker man hos honom några överlägsna tongångar, någon löjlig nasalton. I "Spår i sanden" är det ungarna som är på tapeten igen: det gör en gott att läsa dessa små anspråkslösa men ändå konstnärligt utformade, lediga och vinnande historier ur familjelivet. En välgörande självironi är ett genomgående drag i dessa kåserier och historier. Det ryms mycken fin iakttagelse och säker barnpsykologi i dessa rättframt berättade tilldragelser i en svensk familj. Boken kan rekommenderas alla dem som har ungar att ta hand om.

Johannes Edfelt.

Pa 5 dagar
betas m|ö|| med
SEBUSAN
SVAVELTINKTUR
ö 2,50 och 4,50

Emil Hagström:

MÄNNISKOR PÅ KOLONIN

En eftermiddag på försommarn far jag ut tillsammans med Andersson till kolonin. Andersson har tvättat verkstadsstötet av sig och satt på sig slängkostymen med lapp på baken. Kolonidressen. Och medan vi cyklar ut genom tullen, far förbi alla blomster i dikesrenarna och börjar känna lantluften kittla i näsan, pratar vi om ett och annat; det evinnerliga kriget, att vi klarat oss ifrån kriget och att vi haft det relativt skapligt den här kristiden. Men bortom kriget — arbetslösheten står där som ett hotande spöke. En minns väl förra gången, säger Andersson. Hur många som gick på vägarna.

Bakom koloniområdet står granskogen hög och allvarlig medan en och annan björk med sin ljusare färg lättar upp helhetsintrycket. Ända in på koloniområdet finns några riktiga jättegranar, och under dem har man slagit upp ett par trädgårdsbord. Det är inte alla koloniägare som har stugor eller bärstålar, och för dem som inte har det kan svalkan under grannarna vara rätt behaglig under gassiga sommarkvällar. Här dricker man sitt söndagskaffe och pratar och nojsar med varann, ty man är som en enda stor familj och de flesta koloniägarna är gamla på platsen. En del, som nu hunnit ända upp i pensionsåldern har haft sin jordbit ända från ungdomen. Man trivs här ute och tillbringar ofta semestern bland sina grönsaker och blommor. Här äter man den traditionella vårfrukosten bestående av sill med sur grädda, gräslök och färsk potatis och här får man om höstarna sina kräftor. Under krisåren har det varit både si och så med den där vårfrukosten. Fettsill fanns inte att uppbringa och för övrigt räckte inte fettransonen till någon sur grädda. Men det blir väl fred ännu en gång, säger Jonsson,

som i sin dagliga gärning är brevbärare, och som sådan har han trampat många mil stadsgator i sin tid. Han har tagit av sig i skjortärmarna, det är nämligen en varm kväll. Måntro om man ska få åska till natten. Hans lilla aning till kalaskula ger herr Jonsson ett visst burget utseende. Han är lugn och trygg och har minsann bägge fötterna på jorden. Statens kaka är liten men säker, brukar man säga. Och i ovissa tider som dessa, då många industrier saknar råvaror och landet är i stort sett avskuret från yttvärlden känns det tryggt att ha ett arbete, som inte är konjunkturbetonat.

Desamma tycker polismannen som i dag bytt ut uniformen mot en overall. Han pysslar förnöjd med sina morötter och palsternackor, och då han kommer till rädissängen måste han absolut smaka på en av dem, efter att först ha sköljt av den i vattenkannan. Han är förtjust i rädisor. Ett av hans förnämsta glädjeämnen på kolonin är att se hur de växer. De är inte bara goda att äta, säger han, de gör sig också väldigt bra på middagsbordet. Han försummar aldrig att ta hem en knippa till söndagsmiddan. Det är inte samma sak att köpa rädisor på torget, tycker han. Man ska själv ha haft besvär med dem och plockat dem ur jorden om de ska smaka riktigt bra.

Några lotter därifrån kupar vår vän svarvaren och hans fru sin potatis. Man är lite försenad med kupningen i år. Svarvarn har legat på sjukhus en tid och hustrun har inte haft tid med alla göromålen. Men nu är man i alla fall snart färdig med arbetet. Mellan varje potatisstånd har man satt bondböner. Det är så bra att utnyttja jorden på detta sätt och vår vän svarvarn

(Forts. å sid. 16)

Caleb F. Anderson:

Enhörningshornet — alla tiders humbugsläkemedel

På Rosenborgs slott finns en mycket berömd tronstol, som användes första gången vid Kristian den femtes kröning i Fredriksborgs slottskyrka den 7 juni 1671. Den är över två och en halv meter hög och ungefär en meter bred och utomordentligt vackert arbetad. Biskop Wandal liknade den också vid själva kung Salomos tron i sin kröningspredikan, men fråga är om inte kröningsgästerna ansåg den vara ett strå vassare, ty Salomos tron var bara av elfenben, medan den danska stolen var av ett så unikt material som enhörningshorn.

I Rosenborgs slottsmuseum finns också bägare av enhörningshorn från ungefär samma tid. Dessa antogs vara ett verksamt medel mot allehanda gifter, och eftersom ingen furste på den tiden kunde vara säker för förgiftningsförsök, blev bägare av enhörningshorn en av de vanligaste gåvor som utväxlades mellan furstliga personer. Kom det gift i närheten av enhörningshornet svettades det nämligen! På varje apotek i Europa kunde man köpa det underbara motgiftet, och läkare anställde "vetenskapliga" försök på djur för att utrona dess värde. De flesta försöken talar otvetydigt för det mystiska läkemedlet, men då man i allmänhet gav det i mjölk — som säkerligen är ett bättre motgift än enhörningshorn — ter sig dessa försök rätt naiva från vår synpunkt.

Det är emellertid inte så underligt, om medeltidsmänniskan fann enhörningshornet besitta en underbar förmåga. Dels var det dyrt — ett enda horn kunde kosta 8—10,000 daler — och det finns ju alltså folk som tror att ett läkemedel ska vara dyrt för att det ska vara bra, dels hade ingen människa någonsin råkat en enhörning. Hornen fanns på varje apotek och beskrivningen av djuret i varje lärobok i biologi, men det underliga djuret fanns ingenstans. I sanning ett mystiskt djur!

Men världen var inte fullständigt utforskad då, och den var stor nog för att rymma också denna underliga varelse. I all-

mänhet trodde man att enhörningen höll till i Tibets öknar eller i Abessiens bergstrakter; man kunde kivas om *var* den fanns, att den fanns satta ingen i tvivelsmål. Och dock är enhörningen ingenting annat än ett fabeldjur, en fantasiskapelse av samma slag som draken, fågel Fenix, lindormen eller gripen.

Den omfattande försäljningen av enhörningshorn kan således hänföras till historiens smartaste bedrägerier. Som alla bedrägerier i stor skala är också detta till hälften omedvetet. Det var sannerligen ingen lätt sak för varje landsortsapotekare att avgöra om enhörningen fanns eller inte. I läroboken var den upptagen vid sidan av lejonet och kon, så varför skulle man inte tro på den? Det var kanske inte precis lättare att få se en noshörning än en enhörning; världen var stor och ens kunskap liten. Men enhörningshornet fanns, och det gav till och med god förtjänst. Och på himlen vandrade Enhörningen likaväl som Geten, Björnen och Hunden.

Det var först på 1700-talet som det började gå upp för de lärda att enhörningshorn inte var någonting annat än narvalens tand. Omkring 1700 skickade sålunda ryske tsaren tillbaks ett stort parti enhörningshorn till det danska Grönlandske kompani under motivering att hans livmedikus hade förklarat att det inte var annat än — fisktänder. I och med att enhörningshornets rätta natur fastslagits sjönk det också oerhört i värde. På sina håll satt dock den gamla vidskepelsen kvar. Vid franska hovet användes till exempel enhörningshorn för att pröva om maten var förgiftad ända fram till revolutionen. Linnés lärjunge Carl Peter Thunberg kunde finansiera sina studier av Japans växtvärld genom att sälja narvalständer, och i Kina är narvalständer ett vanligt läkemedel än i dag. Så sent som från kriget i Abessinien berättas det för övrigt att abessinierna köpte enhörningshorn av kinesiska underdoktorer för

att använda som tapperhetsmedicin i den ojämna kampen med de italienska flygmaskinerna.

Hur kom det sig då, att ett djur kunde bli föremål för vetenskapliga beskrivningar under århundraden utan att det fanns i verkligheten? Nå ja, det kanske inte är så egendomligt som det i förstone verkar. Vetenskapen var på den tiden starkt auktoritetsbunden. Hade en författare gott anseende blev han trodd på sitt namn även om han hade berättat en fantastisk historia. För övrigt synes två existerande djur ha fått lämna drag till enhörningen. Den framställdes nämligen antingen som ett slags antilopliknande djur eller också som en noshörning. Bengt Berg identifierar föresten noshörningen med enhörningen i sin bok "På jakt efter enhörningen" och berättar att noshörningens horn alltjämt säljs som medicin till kineserna som betalar halva deras vikt i guld. Bergs argumentering verkar emellertid inte övertygande, och då det gäller heraldikens enhörning — enhörningen förekommer som bekant i många vapen — lutar Berg åt den åsikten att en indisk antilop, som sedd i profil verkar enhörnad, skulle vara förebilden till densamma. Den s. k. oryxantilopen ser också faktiskt ut som om den bara hade ett horn, om man ser den från sidan, och eftersom det ibland händer, att bockarna under parningstiden tappar ett horn, kan man någon gång också påträffa en riktig "enhörning".

Av någon underlig anledning kom enhörningen att uppfattas som symbol för kyskhet av de första kristna och framställdes i urkristen tid som en getkilling, men senare kristna författare, som till exempel Isidorus av Sevilla på 600-talet, identifierar den ofta med noshörningen. På andra håll uppfattades den som "ett slags blanddjur, som hade en kropp som en häst, huvud som en hjort, fötter som en elefant, svans som ett svin och ett horn i pannan", skriver en tysk krönikör Rudolf av Elms på 1200-talet.

Denna inbördes starkt avvikande uppfattning om enhörningens utseende var naturligt nog inte särdeles gynnsam för tron på dess existens. Här och var började också tvivel att uppstå och en dansk läkare fastslår slutligen att enhörningshorn inte är annat än narvalstand. Den ryske upptäcktsresanden Przewalskij kan betyga att den i varje fall inte finns i Tibet. Men trots allt höll enhörningstron i sig. Knappt hade Amerika upptäckts, förrän det började strömma in berättelser därifrån om enhörningar, och när man till slut kom till klarhet om, att den inte fanns på jorden började man söka den i jorden. Förvisso ett bevis så gott som något på illusionernas makt över människan!

Numera lever enhörningen endast ett skuggliv i heraldiken. Så finns den till exempel i Englands gamla vapen, och den berömda strumpebandsorden med devisen: "Honi soit qui mal y pense" (Skam den som tänker illa därom) saknar den inte heller. Men så instiftades denna, den finaste av alla engelska ordnar, också redan 1334. Man får också här och var se ett apotek med namnet Enhörningen. Det är i så fall en rimlig gård åt ett förr lukrativt läkemedel. Men om man nu frågar

Människor på kolonin

(Forts. fr. sid. 14)

påstår, att bondbönorna gödslar jorden istället för att suga ut den. Dessutom är det fasligt gott med bondbönsvälling.

På andra sidan om häcken som skiljer deras lott från grannens, pysslar smeden med sin kål.

— Jag tror kålen blir fin i år, säger svarvarn.

— Just det ja, svarar smeden förnöjt. Bara man nu slipper jordlopporna.

— Ja, erkänner svarvarn. De brukar vara för svåra. Allra helst om det blir torka.

Solen gömmer sig bakom grantopparna, skyarna i väster brinner klarröda. Det blev i alla fall ingen åska. Doften av jord och blommor står tung kring kolonin. I en syrenberså sitter ett gammalt par och dricker sitt kaffe. Ibland säger man några ord, men inte ofta. Man har talat tillräckligt i sitt liv. Man känner varandra både utan och innan.

Här satt de en gång som nygifta och det var minsann inte i går. Här har man suttit alla somrar på samma plats, vid samma bord. Nej, inte bara om somrarna. Tidigt på våren har man varit ute på kolonin och sent på hösten likadant. Vår, sommar, höst. Varje årstid har sitt behag och sitt arbete. Planter ska sättas, man måste hålla efter ogräset och så är det förstas vattningen. Särskilt under torra somrar är det mycket arbete med vattenbärningen. Inte alla har det lika lättvindigt som lagerarbetaren, vilken har sin lott alldeles intill vattenposten. Han har skaffat sig trädgårdsslang med en behändig strilansordning, som gör vattningen till en barnlek i jämförelse med de andra koloniägarnas knog. Nej, som sagt, alla har det inte lika lättvindigt. Men det är ju för sitt eget man arbetar och i vinter ska man förnöjd inventera sitt förråd av grönsaker och bär. Det kommer att ge en känsla av tillfredsställelse mitt i krisbekymren och oron för framtiden.

Skuggorna lägrar sig mellan granarna och i bersåerna, doften från skog och äng och alla sommarens blommor kommer svepande med ljumma vindfläktar. På himlen tänds de första stjärnorna. Då tar Andersson och jag våra cyklar och trampar till stan. Natten kommer så sakta och varligen. Ibland möter vi en cyklist på den asfalterade vägen, någon enstaka gång dånar också en gengasbil förbi oss, annars är det tyst och stilla. Det är varm, doftmättad sommarnatt med sammetsmjuka konturer kring skogen och täpporna.

någon efter djuret, får man bara undrande blickar till svar. Så totalt försvunnen är enhörningen från vår tids medvetande, och dock är det bara några och hundra år sen den sysselsatte den lärda världen. Priset på narvalstand har också sjunkit katastrofalt. Under medeltiden var "enhörningshorn" värt sin vikt i guld och ofta väl det. Nu kan man köpa narvalstand för 15, 20 kronor kilot, ty efterfrågan är inte så stor.

Till slut har således vidskepelsen fått vika för vetenskapen, tron för tanken, och "enhörningen" har placerats där den rätteligen hör hemma: i fabeldjurens brokiga värld. Men seglivet har detta fantasifoster varit, även om dess öde nu framstår som bevis för att det gamla påståendet, att man kämpar förgäves mot dumheten blott endels är sant. Men detta ytterst gällde förresten visst gudarnas kamp...

Gevaert Express Superchromfilm
28°

tillförsäkrar Eder under alla väderleksförhållanden bästa resultat

André Malraux:

MONTANAKASERNEN

Översättning av GUNNAR EKELOF

Status har beretts tillfälle att publicera ett kapitel ur André Malraux' berömda bok om spanska inbördeskriget, vilken i höst utkommer på svenska och i översättning av Gunnar Ekelöf.

Stormgardister och civilgardister i trekantiga hattar försökte förgäves bringa ordning i vimlet — det var karlar i skjortärmarna och karlar med nakna överkroppar och kvinnor som kommo tillbaka så snart man föst i väg dem. Framåt Montañakasernen glesnade det men längre bort stod massan oöverskådligt packad och därifrån hördes hela tiden ett mörkt sorl. En officer kom med en soldat som just lyckats fly ur kasernen — de gingo mot ett kafé. Jaime Alvear, som såg vart de ämnade sig, sneddade dit före dem. Madrid ångade av asfalt och upphettad sten. Under de nålvassa gevärsskotten från fönster och portar överallt hördes kانونen dunka regelbundet som om den varit folkmassans hjärta.

Kafékunderna samlade sig kring soldaten som flugor. Han flämtade:

- Och översten sa: Republiken... måste räddas.
- Republiken?

— Ja. Eftersom den hade fallit... i bolsjevikernas och judarnas... och anarkisternas händer.

— Vad svarade soldaterna?

— Bravo!

— Bravo?

— Ja, än sen... det gav dom väl katten i. Det var ju också mest dom nya som svarade. Sen en veckas tid... så var det fullt med nya.

— Och de röda då? frågade en röst.

I de orörliga glasen skälvde konjaken och manzanillan i takt med belägringen. Soldaten drack. Han hämtade andan mer och mer.

— Det fanns bara såna kvar som man ingenting visste om. Alla andra var som bortbytta sen fjorton dar. Vänstergrabbar fanns det kanske bara kvar ett femtital hos oss. Men dom var inte där. Det påstods att dom låg surrade i ett hörn.

Rebellerna hade känt sig säkra på att regeringen inte skulle ge folket vapen och väntat på att Madrids fascister skulle röra på sig.

Det blev med ens tyst: en röst hördes i högtalaren. Efter som tidningarna utkommo endast en gång om dagen var det i radio man följde Spaniens öde.

Besättandet av Barcelonas kaserner fortsätter.

Atarazanaskasernen har tagits av syndikalisterna under ledning av Ascaso och Durruti. Ascaso fann döden vid anfallet mot kasernen.

Fästningen Montjuich har givit sig åt folket utan strid...

Hela kaféet surlade till av entusiasm. Inte ens i Asturien fanns ett namn med dystrare och mera meningsfull klang än Montjuich.

... då soldaterna vägrade lyda sina officerares order sedan de hört högtalarna meddela att Spaniens lagliga regering löste dem från deras lydnadsplikt gentemot de upproriska officerarna.

— Vilka är det som nu försvarar kasernen, frågade officern.

— Officerarna och dom nya. Grabbarna klarar sig undan vart dom kan. Det är säkert fullt i källarn. När eran kanon började var det ingen som ville vara med längre: vi fattade galoppen. För det vet man väl att anarkister och bolsjeviker inga kanoner har. Det sa jag också till kamraterna att överstens tal, det var bara ett nytt tricks av fascisterna. Att skjuta på folket, ånej! Så att jag hoppade över till er.

Soldaten lyckades ännu inte behärska skälvingen i sina axlar. Kanonen dundrade alltjämt och granatkrevaderna svarade som ett eko.

Jaime hade varit och sett den. Den sköttes av en kapten i stormgardet som inte var artillerist — han fick skotten att gå men inte att träffa. Full av iver stod skulptören Lopez bredvid honom — han var major i den socialistiska milisen som även Jaime tillhörde. Kanonen stod så att den inte kunde riktas direkt mot kasernporten, kaptenen sköt alltså mot murarna, på en höft. Den första granaten hade gått för högt och exploderat ute i någon förstad, men den andra tog i muren och rörde upp ett stort gult dammoln. Pjäsen var inte ankrad utan rekylade ursinnigt för varje granat. Milismännen drogo med nakna armar i hjulekrarna och flyttade den tillbaka bäst de kunde — som på ett kopparskick från franska revolutionen. I alla fall hade en granat tagit vägen genom ett fönster och exploderat i kasernens inre.

— När ni kommer in, sade soldaten, så tänk på att kamraterna inte lossat ett skott mot er och att det var meningen.

— Men hur ska vi kunna skilja dem från de nya?

— Så där med ens? Ja, inte vet jag... Men i längden — jag ska säga er en sak: dom nya har aldrig nån familj.

Han menade att fascisterna, som nästlat sig in i armén, undveko att synas tillsammans med sina alltför eleganta damer. De närmaste skyddade gatorna voro däremot fyllda av soldaternas väntande flickor, de enda grupper i folkmassan där det tegs stilla.

Smattrandet av de belägrades eld ökade plötsligt. Lastbilar stannade gnisslande med nya stormgardister. En av deras pansarbilar var redan på platsen. På kaféet skakade kanonen fortfarande vinet i glaset. Karlar med gevär i hand kommo och togo ett glas och berättade nyheter alldeles som skådespelare i kostym på studiobyffén mellan två scenupptagningar. Men på golvet svartvita schackbräde syntes avtrycken av blodiga sulor.

— En ny murbräcka!

Framåtlutade som prämdragare, med eller utan kragar men alla med gevär på ryggen, kommo verkligen femtio man i två rader bärande en ofantlig plank. Den gled fram över högarna av grus och järnskrot på gatan, slog mot porten som mot en jättegonggong och drog sig tillbaka. Trots skriken, skotten och rökmolnen hörde man hur kasernens alla klosterkon vibrerade bakom de höga portarna. Tre av dem som buro plankan föllo för fascisternas eld. Jaime intog en av de tomma platserna. En stor syndikalist med buskiga ögonbryn tog sig om huvudet som om han ville hålla sig för öronen just som de åter satte i gång. Han sjönk samman över den framåtgående plankan med armarna dinglande på ena sidan och benen på den andra. Flertalet av bärarna hade inte lagt märke till honom, murbräckan fortsatte sitt tunga, långsamma lopp med mannen hängande tvärsöver. Änjo slog den mot portarna och kroppen gled av och föll. Den dödes två grannar — den ene av dem var Ramos — togo tag i honom och buro bort honom medan plankan drog sig tillbaka, nu i långsammare takt. Ytterligare fem man föllo. Där murbräckan gått fram var en tom, vit väg mellan två rader sårade och döda.

Julimorgonen skred sakta fram, alla ansikten blänkte av svett. Kanonens och murbräckans dova stötar gävo en grundrytm till stridens alla småljud. Men på gatorna nedanför kaserntropparna stodo hopar av kontorister, arbetare och småborgare med blickarna lyfta mot portarna i väntan på att stormningen skulle inledas. I handen hade de gevär med dinglande snören (eftersom regeringen inte delat ut axelremmar) och över bröstet alltför trånga patronkök.

Nu stannade murbräckan, kanonen tystnade, till och med fascisternas eld upphörde och alla böjde huvudena bakåt. Man hörde det djupa mullrandet av en flygmaskinsmotor.

Kamraterna sneglade mot Jaime. De visste att den långa, indianbruna pojken med det stripiga svarta håret var ingenjör vid Hispano-Suizafabrikerna. Maskinen var ett av regeringens gamla arméplan, men i armén fanns det ju gott om fascister. Det sänkte sig i en stor kurva. Hopens tystnad var intensiv. Två bomber exploderade på kaserngården och flygbladen föllo som konfetti, länge fladdrande i sommarhimlen ovanför den bravoropande massan.

Och uppför trapporna från de nedanförliggande gatorna kom den anstormande hopen. Murbräckan bultade ännu en gång mot portarna under en förtvivlad gevärseld. I samma ögonblick som den drog sig tillbaka flög ett lakan ut genom ett av fönstren — man hade gjort en ofantlig knut i ena ändan för att kunna hantera det. Lakanet observerades inte från murbräckan som återtog sitt lopp och i ett slag bröt igenom porten som fascisterna just dragit bommarna från.

Kaserngården var alldeles tom. Men bakom de stängda fönstren och dörrarna i patien på andra sidan den tomma planen fanns fångarna.

*

Först kom soldater, viftande med sina syndikalistkort, många med naken överkropp. En av de främsta raglade. Under hopens oroliga frågor kastade han sig på alla fyra och drack ur en rännsten. Sedan kommo officerare med händerna över huvudet. Somliga sågo eller ansträngde sig att se likgiltiga ut, en dolde ansiktet i uniformsmössan, en annan smålog som om det hela bara varit ett gott skämt. Den senare höll inte händerna högre än vid axlarna och tycktes vilja gå milismännen till mötes för att omfamna dem.

(Forts. å sid. 27)

Nils Brantzeg:

DEN BLÅ FJÄRILEN

Mellan de låga bergen har sommardagen gått till vila, stinn och mätt och självbelåten.

Blanka dyningar rulla in från havet, skölja med sömnigt ljud bryggornas virke och båtarna i hamnen och få dem att rycka slött och viljelöst i förtöjningarna. Makligt sköljer vattnet in över fjärdens sandstrand, hejdas av sin egen tyngd och sjunker tillbaka i sig själv.

Luften står stilla i den lilla stadens krokiga gator. Slokiga och orörliga hänga löven på kastanjerna och kvalmiga dofter stiga från bakgårdarnas soptunnor.

Fastän invånarantalet så här mitt i sommaren nästan fördubblats verkar staden fullständigt övergiven. Julihettans glöd har skrämt folket bort från gatorna ut till stränder och klippor och friskt saltvatten. Det är som en pest skulle ha härjat staden.

Men i kyrkogårdsdammens jolmiga vatten yngla grodorna flitigt...

Från den svala lövskogen norr om staden kommer en spinkig pojkvasker gående vägen fram. Hans bruna hår är tovtigt och okammat och overallen är smutsig av jord och blekt av sol. Men ögonen lysa av en hemlig fröjd.

Sedan tidigt i morse har han varit ute. Då den första solstrålen stack in genom fönstret klädde han sig med klappande hjärta, gjorde i ordning matsäck i köket och smög ut bakvägen utan att någon märkte det.

Det förefaller honom som en evighet skulle ha förflutit sedan han sist var hemma. Så rik på upplevelser har dagen varit.

Uppe vid den lilla forsen har han upptäckt ett sagoland som bara han känner till. Där har det solglittrande lövverket bildat en liten värld för sig, tillsluten åt alla kanter. Vid brädden

av en göl växer saftigt gräs som han kan sträcka ut sig på och i det kristallklara vattnet står forellen som en enda blank skäl-vande muskel.

I luften kring honom dansa insekter, glittrande och glimmande som eldflugor i solskenet, och på marken framför hans fötter leva myror och andra småkryp sitt trägna förunderliga liv. Vid själva forsen har han också varit och hört vattnet porla och klucka mot stenarna. När han lyssnar riktigt noga kan han urskilja spröda melodier — toner som komma åter i en bestämd ordningsföljd i vattnets sorl.

Å nej! Aldrig för någon enda skall han berätta om den platsen. Den vill han ha för sig själv och vända åter till varje gång någonting blir förtretligt och svårt.

Han rycks ur sina tankar vid en hälsning:

— God dag, Johannes .

Det är bankdirektören som i sällskap med sin hustru kommer gatan fram.

Johannes blir med ens skygg och bockar tafatt. De stirrade så underligt främmande på honom. Alldeles som han hade gjort något galet som han inte själv vet vad det är.

Men glädjen vänder åter vid tanken på det han har i ryggsäcken. Hela sju skinande blanka foreller. De komma nog att bli glada för dem där hemma. Men han vill steka dem själv, vill han.

Vid hemkomsten mötte han fadern i förstugan. Han såg genast att denne var ond.

— Vad är det du har hittat på, pojke? Vänta här!

Johannes kände fruktan krypa i sig där han stod. Vad var det — skulle han få smörj? Men vad hade han gjort... Det

stod stilla i hans hjärna. Mattis' kastanjepipa låg i lådan där uppe. Men *den* kunde väl fadern inte ha hittat...

Han hörde tunga steg i rummet intill. Det gick i dörren. Han vågade inte röra sig, vågade inte se upp. Blodet bultade våldsam.

— Gå ner där!

Från sidan skymtade han faderns håriga näve. Den höll hårt om en smal käpp. Med skälvande knän gick Johannes nedför källartrappan. Fadern stängde noga dörren efter sig innan han kom efter.

— — —

Modern såg förstulet och ängsligt på honom då hon sköt soppan över till hans plats.

— Var så god och ät, sade hon knappast hörbart.

Det slamrade av skedar mot tallrikarna. Långsamt kom man i gång med måltiden.

Johannes hade röda ögon och skammens rodnad på kinderna. Soppan kom på tvären i halsen på honom.

— Ät ordentligt, pojke!

Han gjorde sitt bästa och kämpade tappert. I den pinsamma tystnaden hörde han föräldrarna svälja sin soppa, fadern kraftigt, modern något svagare. Ett tag kommo sväljningarna i takt. Så höll fadern upp.

Johannes kände en vild lust att springa ifrån alltsammans, från rabarbersoppan och lillsyster och allting och försvinna upp i skogen igen för alltid. Så kunde de sedan ha det som de hade det hemma.

Eller han skulle kanske ta hyra och bege sig till sjöss... Han var kanske lite för liten ännu, men... Mattis hade redan gjort två resor och kunde spotta över sex meter.

Om han ändå bara hade förstått varför...!

Ett par gånger tittade han försiktigt upp. Fadern såg fortfarande barsk ut. När han tuggade guppade skägget hastigt upp och ner. Alldeles som på en getabock, tänkte Johannes. Han ryckte till som om han skulle ha sagt det högt. Nej, lyckligtvis inte! Fadern hade ingenting märkt. Han tuggade bara på.

Modern slutade upp ibland med ätningen och såg med runda ängsliga ögon från den ena till den andra. Hennes blanka bruna hår hängde oredigt ner över hennes ansikte. Bara lillsyster var som hon brukade; hon slaskade med skeden och sölade ner sig i mungiporna.

— När skall vi vara hos bankdirektörens? hörde pojken moderns stillsamma röst.

Johannes undrade. Varför sade de alltid bankdirektörens? Bankdirektörens — vad då?

— Klockan åtta, sade fadern.

Han vände sig mot Johannes.

— Och så hoppas jag att du låter bli att skämma ut oss på det här sättet en gång till.

— Ja men far...

— Inga undanflykter nu, pojke! Bankdirektören berättade själv hur du såg ut. Lortig som den värsta tattare. Och i den gamla overallen mitt på söndagen! Att du inte skäms!

Johannes måste tänka efter, innan han kunde begripa något. Å, det var därför han hade fått smörj. Bankdirektör Bull hade förstås ringt.

Han gjorde en liten grimas. Som nu det var något att skämmas för! Han samlade ett ögonblick sitt mod:

Fan må ta far! tänkte han.

Under de närmaste dagarna hade Johannes svårt att glömma det kok stryk han fått. Om det inte sved i kroppen längre, så sved det i själen.

— Vi får hitta på något, sade hans vän och förtrogne, Fillip Hansen.

Johannes nickade motvilligt.

— Ja, ja... Men vad då...

— Jag kunde kanske få tag i lite krut. Och så kunde vi ta och spränga'n i luften, sade den tjänstvillige Fillip.

Men så långt ville inte Johannes gå. Han ryckte förskräckt till.

Kunde inte Fillip hitta på något annat, något som inte var riktigt så hemskt?

— Pu! Ja, när du inte törs, så... Om det varit jag skulle jag ha hoppat på'n och get'ten mitt på trynet. Men du törs väl inte det, du som är så klen.

Johannes suckade.

Här var tydligen ingen hjälp att få. Han fick ensam bära sin bedrövelse.

Två dagar senare står Johannes utanför snickar Efraimsens vedskjul mitt över gatan och stirrar in genom det låga dammiga fönstret. En vacker blå fjäril fladdrar utan uppehåll upp och ner där innanför. Och bakom den syns ett järntrådsnät med små maskor. På ett eller annat besynnerligt sätt har fjärilen kläckts ut där inne. Den är hjälplöst fången mellan glaset och nätet och har ingen möjlighet att komma ut.

Johannes står länge och ser på fjärilen, där den flaxar upp och ner i sitt trånga fångelse. Om han bara på något sätt kunde hjälpa den ut!

Han försöker öppna fönstret, men det är igenspikat och kan inte rubbas. Och nätet sitter på en träram som också den är fastspikad.

Men fjärilen fladdrar utan uppehåll bakom det smutsiga glaset. Johannes blir stående och vet sig ingen råd. Det enda han är fullt säker på är att han måste försöka hitta på någonting. Han kan inte låta den vackra fjärilen dö där inne. Den skall ut till friheten och solen och blomstren som gula och röda och blå stå runt om i hagarna och vänta på den.

Plötsligt far det genom honom:

Om du tar en sten och slår sönder rutan...

Han bleknar för tanken. Ty han vet att snickar Efraimsen har sin verkstad i andra ändan av huset. Alldeles säkert kommer han att höra när glaset går i bitar, och då kan ingen makt på jorden rädda Johannes. En sådan glasruta kostar säkert mycket pengar också. Och när far skall betala *den*...

De hårda rappen av faderns käpp härom söndagen har pojken ännu i friskt minne — smärtan, tårarna, skammen efteråt.

En ny tanke kommer för honom:

Om han väntar till kvällen, då Efraimsen gått sin väg, är det säkrare.

Men han vet med sig att han i den stunden försöker lura sig själv och att det är en feg tanke han tänker. Under det att han står och ser på den fångna hjälplösa fjärilen minns han med smygande skräck käppen som fadern har stående i källartrappan. Han ser dock ingen annan utväg, han *måste* göra det. Innan han får tid att ändra mening böjer han sig hastigt ner och får tag i en sten. Blicken stelnar till en sekund då glaset klirrande far åt alla kanter.

Fjärilen tumlar huvudstupa ut till friheten. Johannes följer den med blicken, där den fladdrar upp mot takåsen. Snart driver den ut i den solglittrande färgskimrande världen och smälter samman med himmelen.

Johannes blir stående med slutna ögon och försöker inte slingra sig undan, då snickar Efraimsen med förgrymmat ansikte kommer mot honom.

Allan Eriksson:

BARA EN LUFFARE

I går mötte jag Assar. Han stod vid Adolf Fredriks Torg och betraktade människorna. Under armen höll han en fiollåda, en gammal nött en. Gammal och nött var också hans blå cheviotkostym och jag tror nästan att han frös, ty han saknade överrock.

— Tjänare på dej, gamle pirat, utbrast jag glatt överraskad, ty Assar träffar man inte var dag och han är en människa som inte har några anspråk, i synnerhet inte på sin nästa. Ja, förresten, Anspråk? Jo, det har Assar, men på helt annat sätt än vi andra. Det vi anse vara eftersträvansvärt, ära, makt och kungens klingande mynt står han likgiltig inför, men personlig frihet har han anspråk på.

— Serru. Nå? Du drar dej fram?

— Jovars. Jag är sekreterare i ett verk å blir kanske byråchef en dag, meddelade jag icke utan stolthet mina sociala framsteg. Jag läste medlidsamhet i Assars ögon, och när han svarade hördes tydligt, att han bemödade sig att inte göra mig ledsen.

— Jaha. Man kan leva så också, sa' han och tryckte fiollådan hårt intill sig, som vore han rädd att någon skulle ta den ifrån honom.

— Du såg så fundersam ut, där du stod. Vilka stora tankar röra sig under din Borsalino?

Assar log åt min enfald. Visste jag då inte, att när en människa ser som mest fundersam ut, då tänker hon inte alls.

— Jaha. Just inte mycket. Jag tyckte bara att det kändes en smula kallt, så jag tänkte just kila hem å hämta överrocken.

— Jaså, du bor här på Söder?

— Nej. I Kristinehamn.

— De är... är de... har du rocken i Kristinehamn alltså?...

— Ja, de ä klart.

Sådan var han. När han sa' "kila hem efter", så menade han utan tvivel, att han tänkte gå till Kristinehamn. Så pass kände jag Assar från förr i världen. Naturligtvis bodde han inte heller i Kristinehamn. Med ens såg jag verkligheten framför mej. I våras, när det började bli varmt, hade han befunnit sig i Kristinehamn. Han hade lagt av kalsongerna och överrock, lämnat in dem till förvaring hos någon bekant och gått vidare. Ty länge stannade han aldrig på någon plats.

— De blir en bra bit att gå, men jag kan följa dej en bit på vägen, sa' jag och vi satte oss i rörelse mot Hornstull. Jag försökte låta lika likgiltig inför avståndet som han själv.

— Å, de' går fortare än du tror. Kajsa å ja har promenerat längre än så. I trevligt sällskap går tiden fort.

— Har du en flicka med dej? undrade jag litet förvånad.

— Nej, du missförstår mej. Kajsa, de' ä fiolen, förstår du. Vi har hållit ihop sen barnsben. Ja, Kajsa var ju gammal redan då förstås. De' påstås att hon tillhörde min far. Jag vet inte.

Strofer

I.

Hjärtat vill brista ibland, när det minnes den ljuva
 svalkan och doften och ron vid ett bröst, som det älskat;
 stunder, då tiden försvann och tvenne mänskor sig
 tyckte
 sjunka i eviga djup och vordna till ett med kosmos.
 Varför tog icke döden dem då? Och varför måste
 de arma
 slitas på nytt från varann och skiljas, när allt var
 fullkomnat?
 Livets lag är ej vår! Men ve den som aldrig har älskat!

II.

Skönhet, ära lycka,
 Liv, hav tack för dem,
 fast de aldrig smycka
 mer den ensammes hem.

Skönhet, lycka, ära,
 allt: förbi, förbi.
 Lär mig, Liv, att bära
 kronan med törne i!

Skönhet, ära lycka,
 allt ett minne blott.
 Kronjuveler, som smycka
 stunder, som evigt förgått.

Carl Sam Åsberg.

Har aldrig sett honom. Han spelade visst, han också. På logar och gårdar.

— Du spelar på gårdar?

— Jo. När de' kommer en stad eller ett samhälle i min väg. Annars spelar jag för mej själv å för Kajsa. Vi tycker bägge om musik.

— Hm. Hörru. Kilar du med in å får dej en kaffe? sa' jag och stannade framför ett kafé. Assar tycktes betänka sej, men följde med.

—Ja, du kan ha rätt. Giv magen vad magen tillkommer.

Vi satt vid ett fönsterbord. Jag, en prydlig sekreterare i ett ämbetsverk och han, en — ja, förlåt — luffare. Jag kände att folk tittade på oss i smyg och började smått ångra mitt tilltag att bjuda Assar på kaffe. Det hade kanske varit bättre, att jag gett honom en femma och bett om ursäkt för att jag hade bråttom. Kort sagt. Jag förnam obehag av att sitta här vid hans sida. Och ändå hade jag tyckt om Assar förr i världen.

(Forts. å sid. 28)

Fritz Stenlund:

MOR ANNAS SISTA VÄV

Mor Anna gick och stökade i sin stuga. Hon plockade bort några på Kristi blodsdroppar, som stod på fönsterbrädet, slätade ut vecken på de skinande vita gardinerna och rättade till täcket över den gustavianska sängen. Allting var pyntat och fint och det var väl egentligen ganska onödigt, att hon gjorde någonting mer åt det. Det var helg i stugan. Golvet var nyskurat och spiskupan kritad. På bordet stod en vas med nyutsprucket björklöv, som doftade vår.

Hon satte sig på soffan och såg ut genom fönstret. Sannerligen hade det inte vårats på allvar. Solen sken och frötunga hängen svängde för svag bris, som kom utifrån sjön. I rabatten utanför fönstret stucko tulpanerna upp sina gröna blad och jasminbusken hade stora, svällande knoppar, som när som helst skulle brista. Solen hade kommit mit tillbaka med sin värmande kraft och det var skönt för en gammal värkbruten människa att slippa frysa.

Hon såg neråt vägen. Hon väntade på att skollärarns hustru skulle komma. På stolen låg en bunt hemmavävda mattor. Just i går hade de blivit färdiga och nu skulle unga frun komma och hämta dem.

— En rar människa, tänkte mor Anna. Och så ung.

Just nu kände hon sig egendomlig till sinnes. Hon bar ett stort vemod inom sig och hon kunde inte rätt förklara varför.

Mattorna, ja. Hon strök med handen smeksamt över dem och så reste hon sig, lyfte ner bunten på golvet och rullade ut den. Mattorna voro vackra där de lågo med strålände solljus över sig.

Det hade tagit lång tid att få dem färdiga. Redan förra sommaren hade hon varit ute i markerna och samlat växter, som hon skulle ha att färga med. Det fanns väl annars färgmedel att köpa borta hos handlarn, men de voro nog inte att lita på. Och så var det en annan sak: om det skulle bli lycka i det hem, där de skulle ligga, så måste man följa vissa gamla regler. Örterna skulle inte plockas när som helst och inte hur som helst. Mor Anna hade lärt sig konsten av sin mor och hon i sin tur hade väl lärt sig av sin. Hemligheten gick i arv inom slakten sedan långliga tider tillbaka.

Hon satte sig och tänkte. Färgerna i mattorna stodo så klara och rena. De följde varandra som dagarna i ett år, som händelserna i ett liv.

Här gick en blå rand. Det var den blå himmelsfärgen och blåklinten i ett vetefält.

Hon var väl inte stort mer än barnet, när hon mötte den man, som hon sedan skulle följa genom hela livet. Det var en söndag och solen sken från en klar himmel. De hade mötts på kyrkvallen, som sed var i trakten. De sade

inte många ord till varandra och det behövdes väl inte heller. Blygt och tafatt närmade de sig varandra. Den blanka sjön speglade den blå himmelskupan och i säden stod blåklinten.

En grön rand...

En vårdag, när björklövet var spätt och doftade, så att man kunde bli yr i huvudet, och när vallarna och ängarna buro de första vårblostmren, bar hon och hennes man den förstfödde till dopet. Det var en gosse. Aldrig förr hade hon känt våren så starkt som då. Den gjorde henne yr. Men hon var kanske litet klen efter genomgången vånda. Hon ville skydda det späda liv som hon bar i sina armar och hon kände sig lycklig över att ha fått en sådan uppgift.

Den gula randen i väven kom henne att minnas den gången, då de fingo skörda på egen torva. Säden stod gulmogen och axen hängde tunga. Det var ett rikt år och lyckan log mot dem.

Och här var en röd rand. Rött blod på vit snö. Hennes man arbetade i skogen. När han inte kom hem en kväll, hade hon haft en ångestens och vakans natt. Nästa dag i gryningen fann man honom. Han hade huggit sig i benet, och förblött i ensamheten.

Då kommo sorgens svarta dagar.

*

Rött, blått, gult, grönt och breda svarta ränder... Ja, det svarta måste vara med, ty annars stå färgerna inte så klara. Man skulle inte lägga märke till dem.

Nu gick någon i grinden. Mor Anna såg genom fönstret, att det var kyrkvaktaren som kom. Vad kunde han ha för ett ärende?

Hon rullade ihop vävbunten och gick och öppnade.

— Goddag och välkommen, hälsade hon.

— Goddag och ursäkt att jag tränger mej på så här. Det är ju så fint i stugan, att man knappast näns kliva på golvet.

— Stig in och sitt, Johansson. Jag ska sätta på kaffet.

Det var mattbunten han skulle hämta. Skolläraryfrun hade så mycket att stå i till helgen, så hon kunde inte komma själv.

De talade om vad som hänt i byn. Det var så sällan mor Anna kom dit ner nu. Nej, åldern tog ut sin rätt. Man gick inte lika lätt som i ungdomen och det var nog klokast, att man höll sig i stillhet.

— Det var vackra mattor det där, sade Johansson.

— Det är inte fritt, att jag tycker det själv, sade mor Anna vemodigt. Det är någonting särskilt med den här väven. När jag fick den färdig och satt och såg på den, så var det alldeles som det var någon mening med varenda färg, och jag såg bilder ur mitt liv ända från det att jag var flicka tills nu.

— Jaså, sade Johansson bara.

Men i smyg såg han forskande på henne.

Det blev inte mycket mer talat sedan och Johansson fick vävbunten med sig och gick. Men i grinden vände han sig om och såg länge på stugan. Han strök av sig mössan och mumlade någonting för sig själv. Och sedan fortsatte han ner till byn.

*

Solen höll nu på att krypa bakom Tallberget, där den skulle gömma sig några timmar. En blekblå skymning kom smygande över sjön. Mor Anna skulle väl ha gått till sängs för länge sen, men hon blev sittande vid fönstret. Hon såg ut över ängarna och över sjön, och fastän hon bott här

största delen av sitt liv, hade hon nog inte sett förr, hur vackert det var här. Hon hade väl inte sett med det rätta sinnelaget förut. I kväll kände hon en vemodig glädje och hon hade svår för att slita sig ur sin stämning.

Sista brevet från sonen var avsänt från Australien. De hade legat i docka för reparation efter en torpedering.

"Man blir så van vid döden", skrev han. "Gustaf, du minns, träffades av splitter i benet och fick det bortslitet. Det var ingenting att göra åt honom. Vi hade en väldig sjöhävning och var läck. Vi fick arbeta som djur för att hålla båten flytande. Gustaf förband vi så gott vi kunde och la honom på flotten akteröver. Jag hann springa över till honom en enda gång. Då såg jag, hur det var fatt. Han sa bara, att jag skulle hälsa till er allesammans och det har jag gjort nu. Mor får väl bära fram hälsningarna. Gustaf var en hyggelig pojke och en bra kamrat."

Det var två år sedan hon fick det brevet. Sedan dess var båten spårlöst borta. Rederiet skickade henne en slant varje helg.

Och i byn gick en ung flicka och sörjde tårlös. Ja, det kan vara så svårt ibland, att man inte kan gråta. Gråten går inåt, som man säger, och då gör det så ont, att man tror att man ska dö.

Dödsbud hade mor Anna fått bära fram många under sitt liv. Många slocknade ögon hade hon lyckt. Men många nyfödda liv hade hon också fått taga hand om...

När den sista solstrålen letade sig in genom fönstret, stannade den i hennes ögon. Hon kände sig så underligt trött. Hon hade också rättighet att vara det. Det var helg och vilotid och väven var färdig.

*

Johansson höll på med att gräva en ny grav på kyrkogården. Det var inte ofta han hade sådant arbete, ty de gamla i socknen hade gått bort undan för undan och de unga reste hemifrån och dogo i andra länder och på andra trakter.

Skolläraren, som också var kantor, kom ut från kyrkan. Han hade spelat igenom söndagens melodier. Han stannade en stund hos Johansson.

— Ja, sade Johansson, jag förstod, att slutet var nära för mor Anna. För när en människa ser sitt liv i bilder och går igenom det från början till slut, då är det ett tecken på, att det inte blir fler bilder. Då är det punkt och slut. Och så var det en annan sak jag såg. Hon hade förändrats så att jag nästan inte höll på att känna igen henne. Hon såg ut i ansiktet som hon gjorde, när hon var ung. Och så var det någonting i ögonen.

— Det var ju Johansson, som först kom dit?

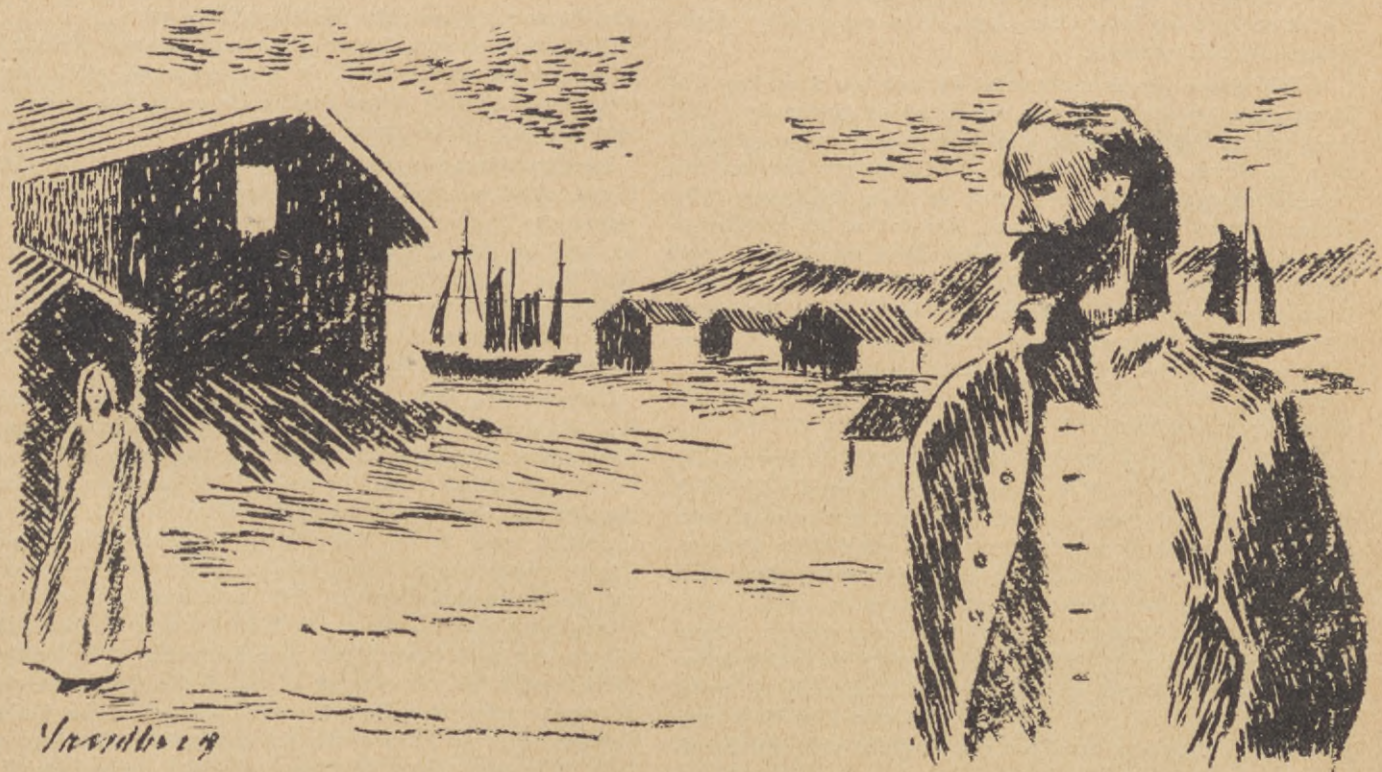
— Ja, jag hade ju mitt att göra på pingstdagsmorgonen, så jag måste gå opp tidigt. Jag hade ju djuren där hemma att sköta och så skulle jag ställa opp två ungbjörkar vid kyrkporten, för kyrkoherden ville ha det så. Och så hade mor Annas postanvisning kommit från rederiet, så jag tänkte, att jag kunde gå dit med den. Jag hade aningar om, att jag borde titta till henne. Så jag hade nog gått i alla fall, även om jag inte haft något ärende.

— Nåå?

— Jo, där satt hon i soffan och såg ut som om hon sov. Men när hon inte vaknade när jag hälsade, så förstod jag. Och pyntat och fint var det i stugan.

— Mor Anna behövde vila. Hon hade gjort sitt dagsverke. Hennes levnadsväv var färdig.

Kväkaren, som gav Ålands fiskare nya nät

Bottenhavets kuster har många gånger härjats av främmande flottor och de fiskare och bönder som där bott har lidit svårt av den nöd som följt i krigets spår. Särskilt gäller detta Finland. Att man där behövt främmande hjälp för att börja om med fredligt uppbyggnadsarbete, är oss ju inte alldeles obekant. Finlandsinsamlingar hör till de begrepp som vi litet var känner. Däremot torde det inte vara lika allmänt känt, att sådana också förekommit tidigare i historien. Under mitten av 1800-talet inträffade dock åtminstone en märklig sådan insamling. Den genomfördes av den engelske kväkaren Joseph Sturge.

Joseph Sturge föddes den 2 aug. 1793 i en liten by strax norr om Bristol. De som mindes honom som barn berättar, att han var en frisk och levnadsglad liten krabat, som det kändes som ett nöje att uppfostra. Han hade en liten mulåsnevagn och en kanot. Det var hans största nöje att tumla om ute i naturen med dessa leksaker. Skolan kom i andra rummet. Föräldrarna tänkte främst på att ge honom en god karaktär. Boklig bildning tillmättes inte samma betydelse. När Joseph blev vuxen, kände han det som ett tomrum och ett hinder, att han aldrig som barn fick lära sig något främmande språk.

Men de flesta barn då för tiden fick knappt lära sig läsa. Det stora massan människor levde under beklagligt tryckande förhållanden. Det jäste i folkdjupen. Frankrike hade upplevt revolutionen. Just det året då Joseph Sturge föddes gick en våg av blodutgjutelse över Paris, alltifrån den januaridag, då kungens huvud föll för guillotinen; det var skräckväldet som rullade upp sig. England reagerade mot detta skräckväldet. Krig med Frankrike stod för dörren. Den unge Bonaparte vann redan den hösten sina första segrar över en engelsk här vid Toulon.

Men i de små engelska byarna märkte man på den tiden inte

så mycket av kriget; ännu hade ju varken telegraf eller radio uppfunnits, och de billiga folktidningarna voro på grund av stämpelskatten fortfarande en framtidsdröm. Joseph och hans familj fick blott indirekt kännning av, det som skedde ute i världen. Priserna på jordbruksalster steg. Och en och annan gång blev det fråga om att ta ut någon till hären. Joseph kom som pojke till sin morfar. Han växte där upp i stor frihet och levde och åt med tjänstefolket, som brukligt var då för tiden. Sin morfars fruktträdgård skulle han vakta mot fåglarna. Han sprang kring med en klocka och skrämde bort dem. Kalla morgnar ville han gärna stanna kvar i sin säng, och så monterade han upp klockan i ett träd och låg själv inne i sitt rum och drog i ett snöre, så att klämtandet tycktes ange, att han var ute och sprang. Han tyckte för övrigt mycket om att klättra. Morfadern hotade skämtsamt, att han skulle låta göra plåtbyxor åt pojken, för att de inte skulle slitas ut så snart.

Detta liv härdade honom. Han uppfostrades till jordbrukare. Det var hans fars livliga önskan, att han skulle överta gården där hemma. Men Joseph trivdes inte riktigt med enformigheten i den lilla byn. Han behövde mer utlopp för sin sjudande energi, och därför övergick han snart nog till att idka handel med säd. Familjen hade i många generationer varit ansluten till kväkarsamfundet. Där hade de lärt sig att lyssna ut den inre röst, som ljud ur själva tillvarons rötter för dem som själva ville tystna och ville höra; där hade de också lärt sig djup respekt för andra människors egenart och ansvarskänsla för medmänniskors välfärd. Samspelet av trogen lyhördhet och oförtrutet verkande, som kännetecknade kväkarna, blev också snart utmärkande för Joseph Sturge.

Fadern dog, när han ännu var ung, och han fick ta ansvaret

för hela ...miljen. Det var krävande nog, eftersom han hade tolv syskon. Men det hindrade honom inte från att gå upp i alla de intressen som sedan länge kännetecknat kväkarsamfundet. Han delade sin tid mellan affärerna och sina fromma och välgörande ärenden. Det var en fullständigt otrolig energi han lade i dagen: nästan natt och dag fullnatt han sig på ideliga resor mellan marknadsplatser och möteshus.

Medelpunkten för sin verksamhet flyttade han snart över till Birmingham, en stad, där den sociala nöden gjorde sig i hög grad påmint. För kväkarna var dessa frågor sedan gammalt aktuella. Särskilt intresserade man sig inom detta samfund för negerslavarnas öde. Det var också åt deras sak Sturge från början kom att ägna sina krafter. Han bedrev ett fullständigt korståg för att få en folkopinion till stånd mot handeln med negerslavar inom det brittiska väldet. Slutligen gav den engelska regeringen med sig, och parlamentet antog en lag, enligt vilken slavarna skulle friköpas. Detta skedde 1833, trettio år innan samma fråga löstes i Förenta staterna genom inbördeskrigen mellan sydstaterna och nordstaterna. Tjugo miljoner pund anslogos för transaktionen.

Men slavägarna fick rätt att i några år behålla de frigivna som "lärlingar". Denna möjlighet gjorde friheten ganska illusorisk för negrerna. Man hade emellertid stora svårigheter att få fram bevis för det missbruk av parlamentsakten som faktiskt förekom. Sturge gjorde då en synnerligen riskabel resa till Västindien och lyckades hemföra bevisen på att parlamentsanslaget i verkligheten givits ut till ingen nytta och på att negrerna var utsatta för en grym misshandel under ett nästan värre slaveri, än innan de friköpts. Han började ett nytt korståg i England för slavarnas fullständiga frigörelse. Den allmänna opinionen blev djupt upprörd över slavägarnas bedrägeri och åtgärder vidtogos för att slavarna skulle få sin fulla frihet.

Under sin strid för negerslaveriets avskaffande kom Sturge i allt närmare kontakt med den sociala frågan hemma i England. Efter ett möte han höll i Birmingham under sin antislaverikampanj värdade någon till honom att ej blott kämpa för negrerna, utan också bli "en talesman för den engelska friheten". Sturge hade redan varit inne på denna linje. Kväkarna i England voro de som började de första järnvägsbyggena och så realiserade Stevenssons uppfinning. Sturge engagerade sig också i järnvägsbygge. Han fick då tillfälle att planera för sina tjänstemäns välfärd.

Nu började han emellertid mera direkt ansluta sig till den stora folkliga rörelsen för att höja massornas välstånd och politiska medbestämmande. Han blev en av de s. k. chartisterna och arbetade på att få det 1838 författade "Folkets Magna Carta" förverkligat.

Inom chartisternas led fanns en vänsterriktning som propagerade för våldsam uppgörelse med de maktavande. Stämningen var också laddad; det kom till svåra oroligheter. Aldrig i senare tid var England så nära revolution som under dessa år.

Sturge intog under dessa oroligheter en lugnande och medlande hållning. Efter kravallerna i Birmingham arbetade han mycket på att rädda de dödsdömda och på att återskaffa de kommunala och av folket behärskade myndigheternas inflytande över den lokala polismakten.

Han kämpade för allmän rösträtt och för avskaffande av det mutningssystem, enligt vilket man vid valen kunde köpa folks röster. I sitt sociala ståndpunktstagande var emellertid chartisterna före sin tid. De lyckades inte få gehör för sitt program att införa allmän och hemlig rösträtt, att avskaffa det förmögenhetsstreck, som utestängde många från att bli parlamentsledamöter, och att ge ersättning åt parlamentsledamöterna.

Men fast Sturge alltså inte såg stora frukter av sitt sociala reformsträvande, var han likväl en av dem som beredde vägen för senare tiders radikala framsteg. Han är sålunda en av den moderna socialdemokratiens föregångare. Om hans fläckfrihet och fruktbarhet som social vägrödjare vittnar exempelvis Herbert Spencer, då han i sin självbiografi skriver:

"Han var i sitt offentliga och privata liv en av de älskvärdaste människor jag någonsin stött på; med sitt öppna, enkla, vänliga sätt, är han i ordets aktiva bemärkelse en så äkta kristen som man någonsin skulle kunna tänka sig."

I överensstämmelse med gamla kväkartraditioner blev Joseph Sturge också en hänförd fredskämpe, och det är särskilt som sådan man har anledning ihågkomma honom i Norden. Han var med om att starta en rad fredskongresser i Brüssel, i Paris, där Victor Hugo satt som ordförande och formade sitt inledningsanförande till en varm vädjan, att mänskligheten måtte förverkliga broderskapets idé, i Frankfurt, där det för Sturge öppnade sig en möjlighet att direkt framträda som fredsmäklare.

Detta skedde 1850. Spänning hade rått mellan Schleswig-Holstein och Danmark, och det ledde under konferensen till direkta krigshandlingar. Sturge och ett par andra kväkare åtog sig att söka mäkla fred. De reste till Köpenhamn och kom i kontakt med den danska regeringen. Efter att ha utverkat dess förståelse, reste de till Kiel för att underhandla med hertigdömetets representanter. De lyckades intressera alla parter för att tillsätta en skiljedomstol. Allt såg mycket gott ut. Men då ingrep regeringarna i Berlin och Wien och tvingade hertigdömet till en ren underkastelsefred med Danmark. Om kväkarnas förfaringsätt fått utveckla sig i ro, skulle betingelserna för Preussens anfall mot Danmark 1864 däremot ej ha förelegat. Cobden, som var Sturges vän och medarbetare i många politiska strävanden, skrev till Sturge om detta medlingsförsök:

"Om Ryssland, England och Frankrike eller blott ett av dessa land ingripit med den uppriktighet, oegennyttighet och konsekvens som utmärkt er och era vänner, så skulle freden ha säkerställts inom en vecka."

Detta var åren före Krimkriget. Europa höll på att laddas med orosmoment. Man insåg allmänt, att en väpnad uppgörelse mellan England och Ryssland var hotande nära. I syfte att hindra denna företog då Sturge en resa till den ryske tsaren. Han besökte St. Petersburg med en skrivelse från de engelska kväkarna. Tsarfamiljen tog mycket vänligt emot honom. Tsaren var gripen av det allvar och den värme, som den engelske kväkaren ådagalade. Men å andra sidan betraktade han sig som beskyddare av de grekiska katolikerna i Turkiet. Han menade, att de var svårt förtryckta och att något måste göras för dem. Engelsmännen fruktade ett ryskt framträngande i orienten. Stämningen i London blev allt mer irriterad. Kriget stod ej att undvika.

I stället blev det Sturge givet att söka läka krigets sår. En engelsk flotta under amiral Napier hade gjort ett försök att landsätta trupper vid Hangö och hade bombarderat Finlands bottenhavskust och blockerat Åland. Befolkningen i havsbandet drabbades svårt av dessa operationer. Virkesupplagen i städerna voro nerbrända, fiskarbefolkningens nät hade förstörts och kustbönderna hade på många håll mist sin boskap och fått sina gårdar lagda i ruiner. Sturge for till Finland efter kriget och undersökte saken närmare. Han lyckades i Åbo få till stånd en hjälpkommitté. Hemma arbetade han genom en kommitté inom kväkarsamfundet på att insamla medel för hjälp till de nödlidande i Finland. Den summa som på så sätt inbragtes var väl inte så stor. Men för de hopsamlade pengarna anskaffades dock nät och annan utrustning, och det väckte både överraskning och

Montanakasernen (Forts. fr. sid. 18)

Ovanför öppnades ett av mittelfönstren som kanonen redan skamfilat. I fönsterramen syntes en yngling. Gapskrattande hoppade han ut på det som var kvar av balkongen, på ryggen hade han tre gevär och släpade ytterligare två efter sig som hundar i band. Nu kastade han dem ner på gatan och ropade: "Salud!"

Soldaternas flickor, milismännen vid murbräckan, civilgardisterna, alla störtade fram. I kasernens klosterkorridorer sprungo flickorna och ropade namn — det var märkvärdigt tyst där nu, sedan kanonen tystnat. Med gevären klara kommo Jaime och hans kamrater upp i första våningen. Andra milismän hade tagit sig in genom en bräsch. Officerare kommo gående, bevakade av glada civilister med löskragar, patronkök över kontorsrockarna och gevären klara. Bräschen var utan tvivel stor ty milismännen blévo allt fler. Den översködliga massans hurrarop skakade murarna. Jaime såg ut genom fönstret: tusen armar med uppkavlade skjortärmar och tusen knutna nävar höjdes ur massan — i takt, som gällde det gymnastik. Man började redan dela ut de tagna vapnen.

Muren framför vilken teatersablar och moderna gevär tornade upp sig i högar, dolde från gatan en stor gård som Jaime kunde överblicka. Längst in på gården var ett cykelmagasin. Medan milismännen ännu slogos hade det länsats och gården var full av omslagsremсор, styrstänger och hjul. Jaime tänkte på syndikalisten som legat tvärsöver murbräckan.

I den första salen satt en officer med huvudet i handen och blodet ännu rinnande i en pöl på bordet. Två andra lågo utsträckta på golvet med revolverarna nära de slappnade händerna.

I den andra salen, som var ganska mörk, lågo soldater på golvet. De tjöto: Salud! Ohoj! Salud! men kunde inte stiga upp, bundna som de voro. Det var sådana som fascisterna misstänkt för trohet mot republiken eller sympatier för arbetarrörelsen. Av glädje väsnades de med klackarna mot golvet, trots repen. Jaime omfamnade dem på spanskt vis medan han gjorde dem fria.

gripenhet bland befolkningen på Åland och i kusttrakterna, när de plötsligen besöktes av kväkarnas representanter och av dem fick bistånd i sitt trångmål. Aktionen var avsedd som en engelsk gottgörelse för den uppkomna skadan, men den inverkade också mycket försonande på befolkningens stämning.

Efter upproret i Indien planerade Sturge en liknande aktion där. Den blev dock ej möjlig att genomföra. I stället ägnade han sina sista år åt att tjäna folkbildningsarbetet hemma i England. Bland hans sista initiativ var att skapa en skola för hemlösa och minderåriga brottslingar på en gård utanför Birmingham. Det var visserligen inte den första skolan i sitt slag. Men den var en mönsteranstalt, där nya metoder prövades, och den blev till stor välsignelse.

Joseph Sturge dog den 14 maj 1859. Hans liv hade varit bräddfullt av arbete för andra. Hans död kom hastigt och lik som en flyktig övergång till något nytt. Den engelske statsmannen John Bright, som varit en av hans vänner och som delvis fullföljde hans verk, träffade honom några veckor före

Lampskärmar

i SIDEN och PERGAMENT samt
SIDENMÅLNING utföres billigt

av

Fru E. ANDERSSON

Östermalmsgatan 68 D Telefon 61 60 65
STOCKHOLM

— Finns fler där nere, sade en av dem.

Jaime och hans följeslagare störtade nerför en trappa till ett ännu mörkare rum, störtade sig över de bundna kamraterna och omfamnade även dem. Men de voro döda sedan dagen förut.

— ★ —

Skärmbildsfotografering i Tornedalen. En omfattande skärmbildsfotografering av befolkningen inom hela den vidsträckta Tornedalen i Norrbotten kommer genom landstingets försorg att företagas i sommar. Undersökningen kommer att gälla samtliga invånare utom barn under skolåldern, och för ändamålet har Nationalföreningen mot tuberkulos ställt sin fullt utrustade landsvägsbuss till förfogande. Ett av de största problemen blir att kunna framföra den stora bussen längs de på många ställen smala och primitiva vägarna. Bussen kommer att vara bemannad med en stab av läkare, sjuksköterskor och erforderlig attiralj. Man beräknar kunna undersöka 120 personer per timme eller två i minuten.

hans död. I ett brev till Sturges bror ger han detta intryck av det sista mötet med den bortgångne människovännen: "Idag för tre veckor sedan besökte jag ert andaktsmöte, och mina ögon dröjde ofta vid din brors ansikte. Jag tänkte på det heliga allvar som måste råda innanför det, om det yttre uttrycket är något bevis för vad som sker inne i själen. Jag tror, att det var ett otvivelaktigt bevis och att han efter slutat livsverk emotsåg en kostbar lön." Det var detta heliga allvar som förde Joseph Sturge in på så många och fruktbara arbetsfält. Det var det som gjorde honom till en av de största människovännerna i förra århundradet. Många ha anledning att minnas honom. Negrerna i Västindien såg upp till honom med tacksamhet som sin välgörare. Men också här i Nordan borde det finnas plats för en eller annan tacksam tanke på hundrafemtioårsdagen av hans födelse. I en värld som denna behöver man också erinras om människor som han.

E. S.

Bara en luffare (Forts. fr. sid. 22)

Det var på folkhögskolan vi träffats — ja, jag låg på folkhögskola ett slag, och... ja, jag tror bestämt, att Assar kom landsvägen fram med sin fiol, då också. Han kom inte som vi andra med tåg, men han stannade hela kursen. Han brukade spela för oss framför brasan om kvällarna. Underliga melodier, som han själv komponerat. Ibland läste han dikter, ofta de också av eget märke. Jag mindes en som handlade om en ko som inte lät sig mjölkas. Hon gömde sig visst i skogen eller hur det var. Ja, när allt kom omkring var nog Assar densamme, Precis densamme nu som då. Och jag hade blivit glad när jag återsåg honom i dag. Det var väl jag då som blivit annorlunda. Förresten kände jag mig inte avogt stämd mot honom nu heller. Det var bara det, att folk tittade på oss. Tänk om någon bekant såg mig. Jag kände mig irriterad, det gjorde jag, men sympatierna för Assar återvände och jag beslöt att negligera alla blickar.

Assar öppnade fiollådan. Tänkte han spela?

— Vi ska se om Kajsa har maten färdig.

Han plockade fram ett mindre smörgåspaket ur fiollådan. Jag hann se, att förutom fiolen innehöll lådan en metrev med grönt flöte. Assar vecklade upp smörgåspaketet och räckte mig en smörgås och satte sina egna friska tändar i en annan. Jag kände hur jag rodnade. Folkets blickar borrhade sig in i min sekreterarnacke. Nu hade jag också tillfälle, att i praktiken bevisa den likgiltighet för dessa blickar, som jag nyss för mig själv beslutat negligera. Jag bet ihop tänderna och tog emot smörgåsen. Det var kött på den.

— De ä en god smörgås ska du tro. Stekt hare på den. Det äter du väl inte varje dag. Jag har själv skjutit haren å stekt den också. På spett över min lägereld.

— Har du jaktmarker, sa' jag och log ironiskt. Åtminstone tror jag att det var ironiskt.

— Jaktmarker? Jag sköt den i skogen.

Han hade skjutit den i skogen. Han visste antagligen inte ens vad jaktmarker var för någonting. Inte vet han väl heller, att man inte får fiska utan fiskekort. Han hade säkert inte skämtat, när han sade sig ha stekt haren på spett vid sitt lägerbål. Jag kan mycket väl se honom sitta där, ensam i skogsbrynet en natt och steka hare. Primitiva människa, tänker jag och ett leende krusar mina läppar. Men jag lyckas inte övertyga mig själv. Någonting inom mig — naturligtvis någonting oerhört dumt, några från urtiden nedärvda instinkter — viskar, att det är jag som är den primitiva av oss två. Jag, med min dublett vid Bastugatan, min bokhylla med Selma Lagerlöf komplett i skinnband, min smoking, mitt lyxbadrum i svart kakel, jag är primitiv, inte han. Jag ler för mig själv. Sådana tokiga tankar, som kan komma för en ibland.

Vi har ätit upp våra smörgåsar med harkött och druckit ur vår svarta ärtsoppa och vi går ut på gatan.

— Ska du verkligen gå hem efter överrocken redan i kväll. Det är ju snart natt.

— Jo, det är nog bäst i alla fall. Det börjar kännas kyligt.

Jag går med honom övre Liljeholmsbron. Detta är ju vassinne, tänker jag, men jag följer med honom i alla fall. Han berättar för mig små episoder ur sitt liv. Jag slukar allt, girigare än någonsin böckerna i min bokhylla. Och ändå är det inga märkliga historier. Det är om vardagsmänniskor han mött och halmstakar han sovit i. Han berättar och jag drömmer om att få göra som han. Lämna mitt arbete i verket, gå ifrån min dublett i Bastugatan och säga upp prenumerationen på tidnin-

gen och bara gå, gå. Ligga under granar i skogen och sova och..

En spårvagn gnisslar till. Den väcker mig till verkligheten. Detta är förortslinjens sluthållplats och redan det så långt ut, att jag som bor på Bastugatan kallar det för ödemark. Jag stannar beslutsamt och säger:

— Nej. Nu får du fortsätta ensam. Jag tar lådan in till stan.

— Jaha. Tack för sällskapet får jag väl säga då.

Han räcker mig sin långsmala, mjuka hand och jag fattar den till avsked. Jag ser in i hans öppna blick och överväger huruvida... Nej. Nej, det är nog inte lämpligt. Man ger inte en sådan man allmosor. Men så hör jag mig själv säga:

— Anser du det oförskämt av mej, att erbjuda dej en femma. För gammal vänskaps skull, menar jag.

Han ler brett mot mej, men blir strax allvarlig.

— Visst inte. Man jag vill inte ha den. Jag behöver den inte, ser du. Kajsa å jag hjälper varandra till det nödvändigaste. Men vill du nödvändigt bli av med en femma, så kan jag ta den å lämna den till en änka som jag känner. Hon bor utanför Katrineholm och har sju minderåriga barn. Hon är mycket fattig.

Jag lämnar honom femman och ber om mina hälsningar till änkan utanför Katrineholm. Mycket fattig har han sagt. Han tycker inte att han själv är fattig. Jag inser ju att min vän Assar är en vanlig luffare, och som en stadgad man med förtroende i samhället borde jag naturligtvis reagera mot Assars hela person, men jag förmår inte. Vi skiljs och han går lugnt vidare utan att se sig om. Under armen har han Kajsa. Så länge jag kan se honom tittar jag efter honom.

Då kommer spårvagnen och jag embarkerar. Jag försöker känna mig excentrisk för mitt tokiga infall, att följa Assar en bit på vägen, men jag känner på mig att jag aldrig varit naturligare än i kväll...

Dödsfallen i tuberkulos öka i Finland. Föreningen för tuberkulosens bekämpande i Finland meddelar, att sammanlagt 20,709 fall av lungtuberkulos voro kända i landet under förra året. Nämda år förekommo 6,360 nya fall. 13,500 Calmette-vaccineringar företogos, vartill kommer de tusentals vaccineringar som företagits inom försvarsmakten. Dödligheten bland lungtuberkulösa visar ånyo stigande tendens. År 1939 var den 16,0 pr 10,000 invånare men har nu stigit till 18,0. Föreningen för tuberkulosens bekämpande planerar en alltmer omfattande användning av Calmette-vaccinering.

Partiellt arbetsföra tas om hand i Sandviken. I Sandviken har tillsatts en kommitté för utredning av frågan om lämpliga arbeten åt partiellt arbetsföra i Sandviken. Denna kommitté har nu slutfört sitt uppdrag och inlämnat förslag i frågan till drätselkammaren i staden.

Förslaget innebär dels tillsättande av en organisation eller styrelse med uppgift att taga sig an de partiellt arbetsföra i Sandviken och verka för att arbete i görligaste mån må beredas dem, dels att en arbetsberedningsbyrå, skött av föreståndare eller kurator, må komma till stånd, dels bildandet av en arbetsstuga, till en början under ledning av den föreståndare, som tillsättes för arbetsberedningen.

från FÖRBUNDSARBETET

NYA FÖRENINGAR I SÖDERHAMN OCH GÄVLE.

En konvalescentförening för lungsjuka har bildats i Söderhamn. Av saken intresserade konvalescenter har varit samlade för bildandet av en konvalescentförening. En interimstyrelse tillsattes med hr Karl Berglund, Åsbäcksgat. 12 i Söderhamn, som ordf.

Aven i Gävle har en interimstyrelse för bildande av en konvalescentförening tillsatts.

VARBERGS SEKTION AV HALLANDS LÄNS FÖRENING FÖR TBC-KONVALESCENTER

hade vid sitt ordinarie majsammanträde besök av föreningens ombudsman Torsten Persson, Lia, som höll en diskussionsinledning av eftervårdsproblemet.

Tal. berörde främst arbetet inom en konvalescentförening och lämnade en del uppgifter om vad som fordrades för att en förening av detta slag skulle kunna få verklig framgång. Liksom alltid behövs det då främst pengar och för att få tillräckliga medel måste man skaffa ganska många stödjande medlemmar. Talaren uppmanade medlemmarna att försöka skaffa sådana, både privata personer och föreningar av olika slag. Hr Pettersson förklarade också att detta inte är så svårt då ändamålet är synnerligen behjärtansvärt och trodde säkert att de olika korporationerna i Varberg skulle ställa sig välvilliga till detta slag av medlemskap. I fortsättningen berördes en del viktiga frågor för konvalescenternas eftervårdsproblem och tal, citerade ur Hellström—Neanderska utredningen i frågan fem uppsatta punkter som i originalet ser ut på följande sätt: 1) Kuratorsfrågan. 2) Redan under sanatorievistelsen bör de vårdades intresse inriktas på frågan om det förvärvsarbete som efter vårdtidens slut kan finnas lämpligt. 3) Den sociala kuratorn bör i samarbete med fattigvårdsstyrelserna och dispensären se till att de som står i begrepp att hemskrivnas beredas betryggande hygieniska bostads- och kostförhållanden. 4) Omskolning till lättare yrke av därtill lämpade bör underlättas med bland annat anordnande av verkstadshem. 5) Hos arbetsgivare och arbetareorganisationer bör man söka vinna förställe för att icke avtal träffas i sådan form att det försvårar anställandet av f. d. sanatoriepatienter.

Kring dessa fem punkter utspann sig sedan en givande diskussion och mötet beslöt till fullo instämma i vad som ovan nämnts.

Vidare behandlades frågan om ordnandet och tillståndserhållande för lotterier och eventuell tombola och för undersökandet av frågan tillsattes en kommitté på fyra personer.

KONFERENS PÅ SPENSHULTS SANATORIUM.

Söndagen den 4 juni hade ett stort antal tbc-konvalescenter från hela Halland samlats på Spenshult för att tillsammans med patienterna, läkarna och en representant från De Lungsjukas Riksförbund dryfta problem och samtidigt stärka kamratskapet mellan patienter och konvalescenter.

Mötet öppnades av S. P. U.-ordf. hr Allan Olsson, varefter han överlämnade ordet till d:r Hillerdahl som höll ett föredrag, vilket bl. a. innefattade en historik över Spenshults Sanatorium. I landet finns för närvarande 9,000 vårdplatser, därav i Halland c:a 300. Tuberkulosen har visat en kraftig tillbakagång. Hotet om att behöva stänga vissa avd. på Spenshult har avvärjts genom att patienter uppehåller vakanta platser. D:r Hillerdahl var även inne på frågan om lagen, att vissa asociala individer skulle kunna interneras. Denna har vid flera tillfällen varit uppe på sanatorieläkarnas konferenser men ännu inte kommit till något resultat. D:r Hillerdahl slutade med att önska den nybildade "Hallands läns förening för tbc-konvalescenter" lycka och framgång.

Ombudsman Rud. Zetterlund, Göteborg, talade om De Lungsjukas Riksförbunds arbete och gav en redogörelse över förbundets 5-åriga levnad. Trots att förbundet ännu befinner sig i barnåren har man ändå nått många positiva resultat och när det blir ljusare tider kommer arbetet att bära ännu bättre frukt. I dessa tider går pengarna till militära ändamål och det sociala kommer i bakgrunden, men när fredens dagar kommer blir det bättre för de lungsjuka.

NORRBOTTENS LUNGSJUKAS CENTRALORGANISATION HAR HÅLLIT ÅRSMÖTE.

Gruppbild av årsmötesdeltagare.

Centralorganisationen för Norrbottens läns lungsjuka har hållit årsmöte i Piteå. Föreningen har haft ett gott år, med två nybildade lokalavdelningar, en i Älvsbyn samt en i Kiruna.

Av årsberättelsen framgår att samhällets inställning till lungtuberkulospatienternas problem blivit positivare. Sålunda är en kuratorstjänst beslutad vid Centralsanatoriet i Sandträsk, och en utredning pågår om yrkesutbildning och tillämpliga system samt anläggande av andelsträdgård och arbetshem för arbetsföra konvalescenter.

Till ordf. omvaldes E. W. Östling, Luleå, kassör Göte Landström, Luleå, och till övriga ledamöter i styrelsen: Gerhard Carlsson, Piteå, Ingrid Bergström, Sandträsk, och Sixten Andersson, Malmberget. Suppleanter: Alfred Lundström, Kiruna, Bertil Backman, Luleå, samt Rudolf Persson, Norrfjärden. Revisorer: Karl Karlsson, Älvsbyn, och Torsten Lövgren, Norrfjärden. Till ombud vid kongressen i Stockholm valdes Alfred Lundström, Kiruna.

I övrigt beslutades en socialvårdskonferens i Luleå, kombinerad med en serie föreläsningar i sociala frågor som särskilt beröra denna konvalescentgrupp.

Schackspalten

Red. av E. Lundin.

ETT PARTI FÖR VÄRLDSPRESSEN.

Mälardalens schackförbunds sedvanliga påskturneringar ägde denna gång rum i Västerås. I mästartklassen segrade Sven Carlsson, Västerås, och i första klass delades segern mellan Eskilstunaspelarna L. Karlsson och S. Hjärtsson. Den sistnämnde levererade därvid ett parti som ganska säkert kommer att vandra världen runt i schacktidsskrifter och schackspalter — nota bene när världslaget åter fillåter det. Det är inte bara det att partiet avslutas på ett så briljant sätt, avslutningen har också så nära anslutning till en modern teoretisk variant, att namnet Hjärtsson inte kan undgå att komma med i framtidens läroböcker. Partiet hade följande förlopp:

Damgambit.

S. Hjärtsson.	G. Forsberg.
1. d2—d4	d7—d5
2. c2—c4	e7—e6
3. Sb1—c3	Sg8—e6
4. Lc1—g5	Lf8—e7
5. e2—c3	0—0
6. Sg1—f3	Sb8—d7
7. Ta1—c1	c7—c6
8. Lf1—d3	d5×c4
9. Ld3×c4	Sf6—d5
10. Lg5×e7	Dd8×e7
11. 0—0	Sd5×c3
12. Tc1×c3	e6—e5
13. Dd1—c2	e5×d4
14. e3×d4	Sd7—f6

På detta kommer vit i fördel. Det rätta är 14.—, Sb6, t. ex. 15. Lb3, Df6. 16. Tc5, g6 jämte Lf5 med lika spel enligt Euwe.

15. Tf1—e1	De7—d6
16. Sf3—g5	Lc8—g4
17. Tc3—g3	— —

Teorin anger 17. Db3, Lh5. 18. D×d7,

Tab8. 19. D×a7, T×b2. 20. Da3!, och vit behåller den vunna bonden. Textdraget är mindre effektivt — bortsett från det strålande resultatet i detta parti!

17. — — Lg4—h5

17. —, D×d4 vore inte tillrådligt: 18. Te7, Lh5. 19. Se6!

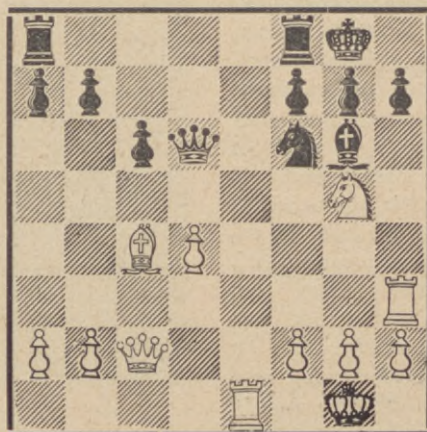
18. Tg3—h3 — —

En utsökt fälla, som svart "till all lycka" ej genomskådar — annars hade vi varit ett glädjeämne fattigare.

18. — — Lh5—g6

Det naturligaste (fel)drag man gärna kan tänka sig! Efter 18. —, h6! 19. T×h5, h×g5. 20. T×g5, D×d4 äro chanserna tämligen lika.

Ställning efter 18. —, Lh5—g6.

19. Dc2×g6!! — —

En kombination i klassisk stil.

19. — — h7×g6

20. Lc4×f7† Tf8×f7

21. Th3—h8† Kg8×h8

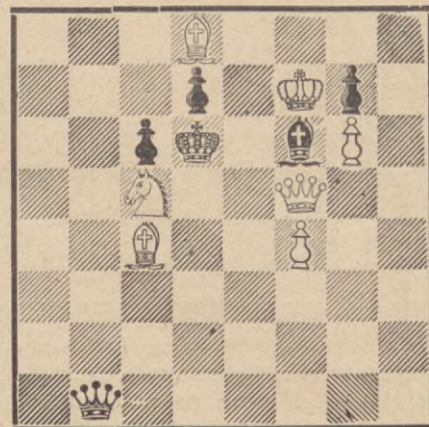
22. Sg5×f7† Kh8—g8

23. Sf7×d6

och vit vann efter ytterligare ett tjugotal drag.

Problem n:r 99.

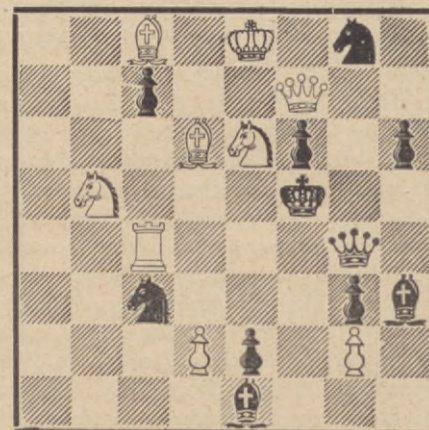
Av A. Decker.

Matt i två drag.

Problem n:r 100.

Av A. T. Mackenzie.

Matt i två drag.

Lösningar. Problem n:r 97: 1. Lg6. Problem n:r 98: 1. Db2.

SAXAT

Välgörenheten befinner sig i skottgluggen. Man har upptäckt att det finns herrar som äro mera välgörande mot sig själva än mot Välgörenheten. De behöva få snart vara tacksamma, om de slippa satsa något själva i rörelsen. Det ser ut som det mest välgörande skulle vara, om samhället kunde ordna så att välgörenheten blev onödig.

(Hasse Z. i Söndagsnisse-Strix.)

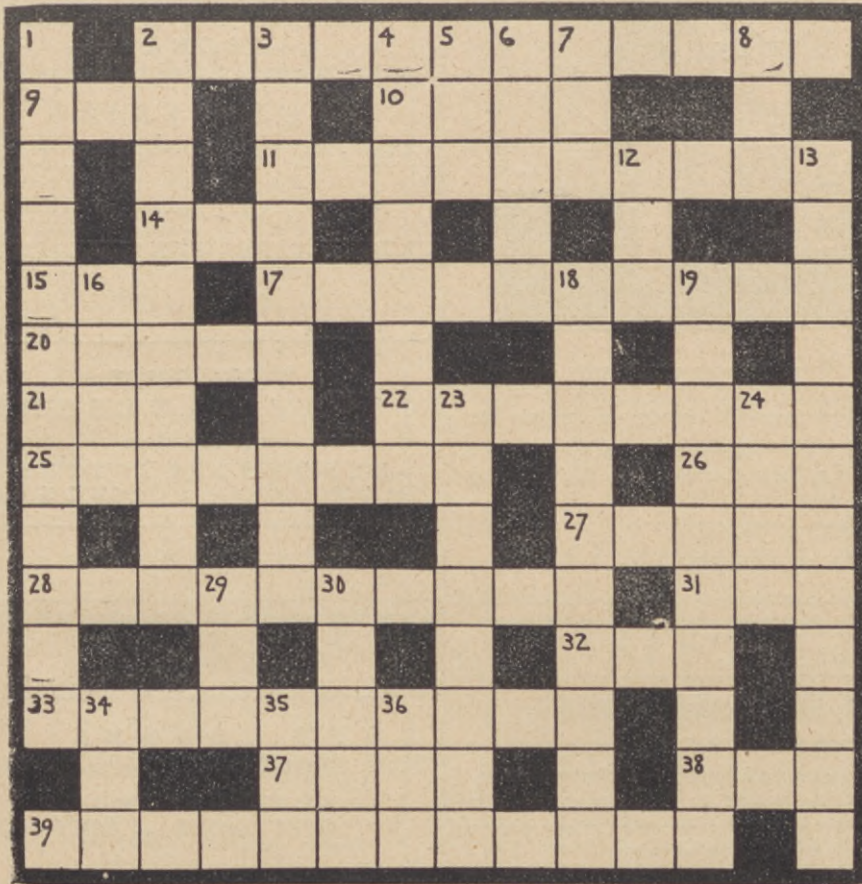

FRUKTINDUSTRI A.B.
POMO

Tel. 10017 ÖREBRO Tel. 16517
GRUNDAD 1911

KORSORD NR 7

VÅGRÄTA ORD.

2. En fjärran samling av trumpetare, de trampa mycket tungt, de fetare. (12)
9. Fransk stad som låter som en obekant. (3)
10. Handledare eller kärlek i Hollywood. (4)
11. Kan en dålig aktör inte gärna ställa på publiken. (10)
14. Han kunde inte få bo. (3)
15. Kanske bäst att man gör vackert. (3)
17. En av de första germanerna på Albions ö. (10)
20. Skrev Rousseau. (5)
21. En utmärkt simmare, som reder sig bra i luften men är alldeles borta på torra land. (3)
22. Person av bästa virke. (8)
25. För femtiölfte gången. (8)
26. Ljusa toner. (3)
27. Unter den Linden. (5)
28. Kommer expressen med. (10)
31. Gjorde korpral Storm så "själva kaffinerna vände". (3)
32. Tro inte vad en så'n pratar! (3)

33. Vad betalas för en bil utan aggregat? (10)
37. Sneddar vägen oförvägen. (4)
38. Det är en tidsfråga. (3)
39. Filmbiten så det förslår. (12)

LODRÄTA ORD.

1. "Det är så lätt att bele sin nästa, men det kan hända den allra bästa när han blir vilsen och nödd och pank att han blir synlig på denna bank." (Nils Ferlin.) (12)
2. Innan upptäckten sker. (10)
3. Barn och kvinnor bort! (10)
4. Förekommer ideligen på väg till högre ort. (8)
5. En station i nedre delen av Bergslagsbanan. (3)
6. Du måste! (5)
7. Svältornas marktyp. (3)
8. På vägg eller golv. (3)
12. I aktion när det rivs. (5)
13. Skriver på tvären, spricker i längden. (12)
16. Kan man kanske inte stå. (4)

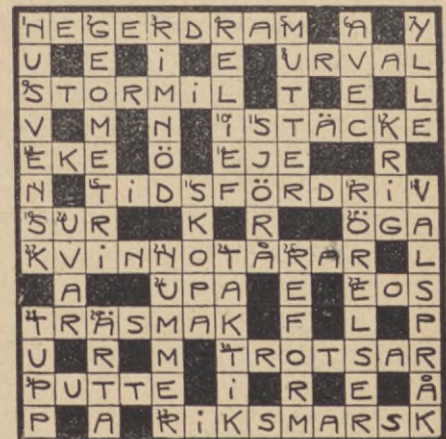
18. Hitlers invasion. (10)
19. Svart monark. (10)
23. Slut. (8)
24. Där finns ännu en svensk folkspillra. (4)
29. Enda medlet vid vrickning. (3)
30. Kommer oss att tänka på både häst och järnväg. (5)
34. Kort besked. (3)
35. Vi hoppas att kölden — sig. (3)
36. I namnet på många tyska hotell. (3)

LÖSNINGAR

till korsord nr 7 skola vara oss tillhanda senast den 15 aug. Två pris utdelas på resp. 10 och 5 kr. Lösning i septembernumret.

På förekommen anledning påpekas att varje tävlingskuvert får innehålla endast en lösning liksom att varje tävlingsdeltagare givetvis inte äger rätt att insända mer än ett tävlingskuvert. Glöm ej att märka kuvertet "Korsord n:r 7."

Lösning till korsord n:r 5.

Pristagare: 1:sta pris 10 kr. till P. Alexandersson, Engelbrektsgatan 6, Ludvika; 2:dra pris 5 kr. till fru I. Lybeck, Narvavägen 31, Stockholm.

Den snåle ägaren av Skråmåla Nyheter får en kväll besök av en ortsmiddelare som säger:

— Hur mycket får jag, om jag talar om en stor nyhet för er?

Redaktören: — Ja, vad är det för sorts nyhet?

Meddelaren: — Det gäller en jätteeldsvåda.

Red.: — Brinner det ännu?

Meddelaren: — Ja, det gör det.

Red.: — Då är det alldeles för nytt för oss.

BOLLNÄS

VI REKOMMENDERA:

För skogsarbetaren en Urafors huggyxa & barkspade. För sportmannen en Urafors sportyxa. För hemmet en Urafors vedyxa & en köksyxa.

URAFORS YXFABRIK, Edsbyn
Grundad 1860 — 75 år 1935

C. O. Aberg & Co.

Tel. 23 o. 33. Telegr.-adr. Urafors, Edsbyn

BORÄS och SÖDRA ÄLVSBOGSLÄN

BORÄSBAND & HÄNGSLEFABRIK

A r m b å g a.

HELNYKTERHET

FRÄMJAR

FOLKHÄLSAN!

Ät gott! Ät billigt! Ät på WIVEX

Gott kaffe, goda bakelser och tårta. Festväning i tr. upp rekommenderas för större och mindre sällskap.

Berners Aktiebolag

BORÄS

Blekning, färgning, appretering och impregnering av bomullsvävnader och bomullsgarn.

ENGLUNDS PLÅT

BLECK- & PLÅTLAGERI

(KARL ENGLUND)

Sandgrändsgatan 13.

HUMANA PRISER — ALLT I

BRANSCHEN — Telefon 142 55

Infört g:m Älvsborgs läns läkarefören.

Med. dr

G. BOSTRÖM

ÖSTERLÄNGGAT. 16, 3 tr. (hiss).

Allmän praktik. Spec.: Hudsjukdomar.

Mottagning vard. 13—15 o. 17—18, annan tid efter överensk. pr tel. 181 55.

Borås Elektriska Affär

ÖSTERLÄNGGAT. 21 TEL. 109 38

Försäljer allt inom branschen

Utför allt inom branschen

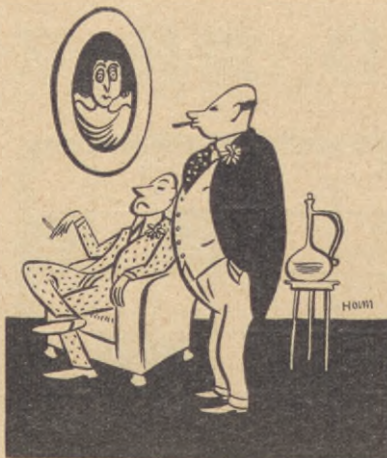
Vid behov av fotografering

Kom ihåg

Atelier WALLANDER & WERNLUND

Stora Brogatan 7 Telefon 142 01

Inlämna Edra filmrullar för framkallning och kopiering hos oss.

INEFFEKTIVT RÅD.

— Om man vill erövra en kvinna bör man använda språkets bevingade ord.

— Min fästmo slog upp, för att jag gjorde det.

— Vad sa' du då?

— Jag sa' bara gås.

BORÄS

NYA SNICKERIFABRIKEN

Gånghester

Byggnadssnickeri - Trävaror m.m.

Telefon 128 01 BORÄS

Aktiebolaget

Marks Jacquardväveri

Tel. 600 08 Björketorp Tel. 600 08

Tillverkar:

Möbeltyger, Duchatelltäcken, Gardiner och Draperivaror i såväl bomull som konstsilke.

A.B. Fritsla Gardinfabrik

FRITSLA

REKOMMENDERAS

AXEL HEDLUNDS Måleriaffär

Engelbrektsg. 7 — BORÄS

Telefon 132 42

Införda kostnadsförslag!

BORÄS

FABRIKSNERDLAG

DEN SVENSKA HANDLAREKÄRENS

FÖRNÄMSTA INKÖPSKÄLLA

BORÄS

BORÄS EXPORTAFFÄR

Köpare till

Järn- o. Metalls-krot samt Textilavfall
Kråkeredsvägen 6 — Telefon 156 20

— BORÄS —

BETALD ANNONSPLATS

EKSJÖ

BYGGMÄSTARE

OSCAR CARLSSON

utför alla slags

— BYGGNADSARBETEN —

Tel. 557

EKSJÖ

BETALD ANNONSPLATS

ENKÖPING

AGDA BORÉNS

Kafé, Matsalar & Pensionat

REKOMMENDERAS

GOTT KAFFE — GOTT KÖK

Tel. 746.

J. ZETTERDAHLS

— SKROTAFFÄR —

Hamnstation, Enköping. Tel. 289.

Köper: Skrot, Lump, Metaller, Stick-

ylle, utrangerade Bilar m. m.

Säljer: Rör, Räls, Balk, Spislar, Bil-

underreden m. m.

Reparera Edra motorfordon hos oss!

Med erfarna och pålitliga montörer åtaga vi oss reparationer av alla slags bilar, traktorer, motorcyklar och båt-motorer. Smidesarbete för motorfordon, svetsningsarbeten, omslipning av cylinderlopp, lagring och laddning av batterier m. m. Gengas, kol o. ved. Bärningsvagn.

AUTOCENTRALEN, ENKÖPING.

Tel. 636, 637. Verkmästarens bostad 336.

FALUN

Åkeri & Lastbilcentralen

i Falun sammanslagna åkerier

REKOMMENDERAS

Tel. 30 41 - 30 42 - 30 43 30 44

FALUN

Husmoderföreningarna landet runt använda de garanterade hemfärgerna
HÄRVAN och FENIX
LJUSÄKTA — SMETFRIA
Tillv.: A. W. Herdins Färgverk A.-B.
FALUN

GÄLLIVARE

KAFÉ DUNDRET, GÄLLIVARE

Rekommenderas för kafébesök och brödköp.

Begravningar anordnas.
Telefon 57.

O. H. LUNDKVISTS Charkuterifabriks

välsmakande och kvalitativt förnämliga produkter rekommenderas

GÄLLIVARE Telefon 135

GÄVLE

J. HEDMANS LITOGRAFISKA TRYCKERI

Eft. LISA KRUSE

Spec.: Reklam-, Emballagetryck m. m.
Box 690 A — GÄVLE 1 — Tel. 28 92

K. E. KLING, Mek. Verkstad

5:te Tvärgatan 1. Tel. 24 21, 54 62, Gävle

Svarvning - Fräsning - Slipning - Fixturer - Experimentarbeten

Detaljer till Flygplan

Praktiska Byggnadsaktiebolaget

Hamntorget 1 GÄVLE Telefon 29 68

Utför allt inom branschen.
Införda offert.

GÖTEBORG

BIRGER ERIKSSON Juvelerare

Engelbrektsгат. 39 B (hörnet av Arkivg.)
Telefon 16 25 05

Förlovningsringar o. Vigslingar

Nysilver

Nya arbeten samt reparationer utföras fort och till billigaste priser

HALMSTAD

Nykterhetsfolkets

CAFÉ & LÄSRUM

— NORRE KATTS PARK —

REKOMMENDERAS

I FARS FOTSPÅR.

— Pappa, du kommer väl ihåg, att du berättade en gång, att du blev relegerad, när du gick i skolan?

— Hm — jo, det kan hända.

— Näväl, historien har upprepat sig.

HALMSTAD

CAFÉ HÖRNAN

Köpmansgatan 39 Tel. 788

REKOMMENDERAS

NYA PENSIONATET

Brogatan 14 A Telefon 14 34

Rekommenderar sina trevliga resandorum och matsalar, där god och närande kost serveras. Abonnenter mottagas.
Humana priser.

BETALD ANNONSPLATS

HÄLSINGBORG

J. E. PERSSONS

— Tapetserareverkstad —

S:a Storgatan 6 — Tel. 149 86

(In på KFUM:s gård).

Omstoppning samt Klädsel av

Möbler och Madrasser.

HERBERT DAHLS RÖRLEDNINGSFIRMA

Södergatan 33.

REKOMMENDERAS

Zoegas

kaffetillsats

ZOÉGA & SON

KAFFEROSTERI

Drottningg. 30—36

Tel. Namnanrop:

Zoegas kaffe

eller 204 70

HÄLSINGBORG

A.-B. CARL PERSSONS

Bageri & Konditori

Stenbocksgatan 132 - Hälsingborg

BETALD ANNONSPLATS

JÖNKÖPING

JUNE - MUNKTELL

MARINMOTOR

för fiske-, frakt- o. passagerarfartyg

AKTIEBOLAGET

JÖNKÖPINGS MOTORFABRIK

Jönköping. Telegr.-adr.: Motor

Telefoner: 197, 897

Goda BRÖDTILLVERKNINGAR

av alla slag köper Ni hos

STRANDBERGS BAGERI

Kapellgat. 4 JÖNKÖPING Tel. 25 55

KALMAR

Montering av gengasaggregat

Förstklassiga bilreparationer

A.B. Sievert & Fornander

KALMAR - Telefoner 7, 215, 15 15

KARLSHAMN

Frans Konditor

Telefon 36.

REKOMMENDERAS

sina bakverk, desserter o. konfektyrer

KARLSKRONA

Göta Konditori

A. H. HOLMER

Landbrogat. 11 - Karlskrona - Tel. 846

Konditoriet där man trivs

Beställningar å tårter, efterrätter m. m.

utföras till största belåtenhet

KARLSKRONA**Bjelkes Blomsterhandel**

Sandbrogatan 3
REKOMMENDERAS

KATRINEHOLM**SALONG IRMARY**

(IRMA LIDÉN - MARY RUNDSTRÖM)

Köpmangat. 6 KATRINEHOLM. Tel. 928
REKOMMENDERAS

**HULDA JOHANSSONS
HEMBAGERI**

DJULÖGATAN 67 — Tel. 880
REKOMMENDERAS
DAGLIGEN FÄRSKT BRÖD

KIRUNA

Även i tider som dessa . . .
blir kaffetären till en njutning på

**KAFÉ TEMPERANCE
KIRUNA****ALLTID FÄRSKA BAKVERK
CONDITORI BRÄNDA TOMTEN**
(PAUL LAVÉN)

Tel. 109 Tel. 109
TÄRTOR — EFTERRÄTTER

KOLSVÄ**GUTTSTABRYGGERI
KOLSVÄ**

Rekommenderar sira välkända tillverkningar av **MÅLTIDSDRICKA** tappat å 5 o. 10 liters glasflaskor samt **LÅSKEDRYCKER** och **VICHYVATTEN**
Telefon Kolsva 21

KUNGSBACKA**HJELMFORS GARNER**

REKOMMENDERAS
Kemisk tvätt och färgning emottages
Telefon 126.

LIDKÖPING

KARLSSON & ARTIG, Glasmästeriäffär
Tel. 149 LIDKÖPING Tel. 149
Fönsterglas, Spegelglas, Favoritspeglar, Mattslipat glas, Muslinsglas, Ramlister jämte inramning, Katedralglas, Ornaments- och Kulörta glas. Glastegelpannor m. m.

PÅ STENÅLDERSKROGEN.

— Ett sånt Himla oväsen dom för i köket.

— Det är nog kyparn som skriver ut notan.

*

Kråk-Erik var luffare till yrket, stor var han och stark som få, men det oaktat ville han ej arbeta om han ej var tvungen. Han var såväl storätare som allätare, därav kråknamnet. Han var även begiven på brännvin, och för en sup åt han upp vad som helst. En gång föreslog man honom att om han ville äta upp en groda skulle han få en sup brännvin. Det hade han ingenting emot. Grodan placerades i skeden, men just när Kråk-Erik skulle föra skeden till munnen reste sig grodan som protest. Då sade Kråk-Erik:

— Huk på dä, din usling.

LINKÖPING**BETALD ANNONSPLATS****LJUSDAL****A.-B. C. E. NORDKVIST
Möbelfabrik & affär**

För all möblering — Platsens största sortering
Tel. 12 23 Ljusdal Tel. 16 73

LULEÅ

**BYGGNADSBOLAGET
BRÖD. HEDSTRÖM & C:o**
Tel. 28 19, SVARTÖSTADEN, LULEÅ
Utför: Byggnadsentreprenader av alla slag
Uppsätter villor i funkis- och annan stil efter egna ritningar. — Infodra offert.

LULEÅ

ELEKTRA ■ **G. Lindström**
Hermelinsgatan 15 - LULEÅ - Tel. 22 14
Alla slags elektriska installationer och reparationer.

Elektrisk materiel, strykjärn, glödlampor, spisar, kylskåp m. m.

BRUNNSBORNINGAR

utföres av

BORRFÖRMAN H. BJURSTEN
Box 524 - L u l e å - Tel. 31 91

Bürén & Nilsson

1:a klass Herrekipering & Herrkonfektionsaffär — LULEÅ

TELEFON 22 60

REKOMMENDERAS!

LULEÅ KEMISKA TVÄTT

Smedjegatan 24 Telefon 14 66
L U L E Å

Kemisk tvätt Ångpressning
Ring Ni, så hämta vi!

MALMÖ**MARMOR, KALKSTEN
och GRANIT**

INGENJÖRSFIRMAN H. SVENSSON

— Villa Daisy, Mariadalsvägen —
MALMÖ Telefon 153 80

TEATERKAFÉET

PILDAMMARNÄ

REKOMMENDERAS

OLGA HELLQVIST

MORA**HELMERS KONDITORI
(H. CLAESON).**

KYRKOGATAN, MORA. — TEL. 11.
Serverar och försäljer förstklassiga varor i förstklassiga lokaler. Alla slags konfektyrer av egen tillverkning,
— Terrasservering —

P. AXELSONS

Handelsträdgård
MORA 363

REKOMMENDERAS

NORRKÖPING**ALLA SLAGS**

Bergsprängningar, Granitarbeten,
Skyddsrum m. m. utföres av

ALBIN HÖGSTRÖM

Trozelligatan 30, Norrköping. Tel. 281 29
All bergsprängning utföres med elektrisk luftkompressor.

NORRKÖPING

MORANNAS
HEMBAGERI & KAFFESTUGA
Hospitalsgatan 23 - Norrköping
Telefon 222 26
Beställningar mottagas tacksamt!

Gustafssons Gummiverkstads AB
Slottsgatan 134-136 — Tel. 26 81 - 57 81
Alla slags Gummireparationer utföras
snabbt, väl och till moderata priser.

Trävaru A.-B. Bröd. Svensson
Östra Järnvägsstationen.
Tel. 202 82 och 205 04. NORRKÖPING
Hyvlade och ohyvlade trävaror samt
alla slags list, wallboard, plywood & ved

DANSKA
WIENERKONDITIONERET
N. Kungsgatan 29 — Tel. 267 13
NORRKÖPING
REKOMMENDERAS

BETALD ANNONSPLATS

NYKÖPING

Sörmländska
Lantmännens Centralförening
Huvudkontor: NYKÖPING
Avdelningskontor i Eskilstuna, Flen,
Gnesta, Katrineholm, Strängnäs
Södertälje
Mjöl, Spannmål, Torvströ, Fodermedel,
Kalk m. m.

OSKARSHAMN

ALMQVISTS EFTR.
Järn-, Sport- & Bosättningsaffär
— OSKARSHAMN —
REKOMMENDERAS
Tel. 229 - 257

A.-B. SKANDINAVISKA
KORSETTFABRIKEN
OSKARSHAMN
Tel. 6 45
Tillverkar och försäljer korsetter alla
slag

PITEÅ MED OMNEJD

FISKFÖRSÄLJNINGSS-
FÖRENINGEN
Dagfärska fiskvaror och surströmming,
saltlöja och löjrom i parti och minut.
Telefoner: Affären 12 44, Kontoret 15 44,
Bostaden 14 11. Filial i Munksund 370 45.

Allt för bilen
BILÄGARNAS INKÖPS-
FÖRENING
Tel. 10 52 — Piteå.

SKELLEFTEHAMN

Ek- och Björkparkett
Trappledstänger av polerad björk
Galvaniserat flätverksstängsel
Ängtorkad bilved

SKELLEFTEHAMNS GOLVPAR-
KETT AKTIEBOLAG
SKELLEFTEHAMN
Tel.: Skellefteå 310 78, 310 16

SKELLEFTEÅ

SKELLEFTEÅ
KEMISKA TVÄTTINRÄTTNING
Stationsgatan 14 Telefon 105 52
VID ALL SLAGS TVÄTTNING

WESTBERGS
GUMMIVERKSTAD
rekommenderar välgjorda arbeten
Rikst. Verkstaden 106 57, bostaden 106 55

FIRMA
W. SANDSTRÖM A. B.
Stationsgat. 22 - Tel. 101 01, 105 19
— FRUKTIMPORT —

BIL-RESERVDELAR
samt allt för BILEN i
BIRGER JOHANSSONS
Reservdelsaffär — Skellefteå
Tel.: 105 16 o. 110 16, bost. 110 16

SKÖVDE

BETALD ANNONSPLATS

SUNDSVALL

DUCO & MÅLAREVERKSTAD
Modernt och tidsenligt inredd efter se-
naste förordningen
C. ERIK BERGSTRÖM
Förstklassigt arbete Humana priser
N. Järnvägsgatan 52 Telefon 17 18

Järnkonstruktioner
och smiden
för hus och fabriksbyggnader
Andersson & Nilssons Smidesverkstad
Telefoner 47 57, 47 67 — SUNDSVALL

SUNDSVALL

NORRLANDS TRAVSÄLLSKAP
avhåller å Bergsåkers Travbana, Sunds-
vall, travtävlingar ca 30 söndagar un-
der Mars-Oktober 1944. Totalisator,
Restauranter, Högtalarmusik, Telefoner
Kontoret 42 70 — Banmästaren 53 30.

JÄRN- & METALLSKROT, LUMP
STICKYLLE m. m.
köpes till högsta dagspriser
E. HALLGREN - SKROTAFFÄR
SUNDSVALL — Tel.: 15 68, 11 16

UMEÅ

UMEÅ HANDELSINSTITUT
Utbildning i bokföring, språk, stenografi,
maskinskrivning, tuschmetoden.
— Grundlig, effektiv undervisning —
Adr.: Storgatan 38

BÄCKMANS DAMFRISERING
Inneh.: GRETA LINDHOLM
— REKOMMENDERAS —
Allt inom branschen utföres
förstklassigt och billigt
Ersmarksgat. 9. Haga. Tel. 25 17

LAPPGUBBENS LINIMENT
En god hjälp mot värk. Lagligen
skyddat. 2.75 per flaska, 2 flaskor
portofritt.
TEKNISKA FABRIKEN J A H O
UMEÅ Tel. 23 54

UPPSALA

EDER UNIFORM
KOSTYM eller **KAPPA**
blir som ny om den kemiskt
tvättas hos
AROS Färgeri & Kem. Tvätt.
St. Persgat. 9. — Tel. 39 22

VICTORIABAGERIET
Timmermansgat. 15 Tel. 340 89
Rekommenderar sina goda brödtill-
verkningar. Efterfråga "Victoriaskor-
por" som finnes hos ett flertal av sta-
dens mjölk- och Brödbutiker och äro
fräsiga och delikata.

ÖREBRO

TT-märket är garanti för hög
kvalité till lågt pris
T. T. Manglar, Tvättmaskiner, Vridma-
skiner, Vattenvärmare "Kokalätt",
Lågtryckspannor, Snabbkoknings-
plattor, Träd- o. Kalksprutor, Gräs-
klippare, "Frisko" Mjölkkylare, El-
kök S-märkta, El-radiatorer, Eld-
släckare, Motorsprutor, Brandma-
terial.
AB TRYGG-PRODUKT
Örebro - Tel. 192 30 (växel)

ÖREBRO

Örebro Lump- & Skrotaffär
Magasin och Kontor, Triangeln, Örebro
Tel. 130 43
Köper och säljer i parti och minut:
Järn- och Metallsrot samt Lump
av alla slag.

ÖRNSKÖLDSVIK
med OMNEJD

**Ångermanlands
Fiskförsäljningsförening**

Örnsköldsvik
Försäljer i parti: Färsk-, Salt och Sur-
strömming, Böckling och Fisk.
Rikstel.: 1164, 1264. Förest. bostad 1164

**J. OLSSONS SKOFABRIK
JÄRVED**

Tel. 400 22

Försäljer i parti: Skodon, Handskar och
Socker av egna tillverkningar.

Ring 20 54

vid behov av transporter

SVEN NILSSONS AKERI

Nygatan 9. Alla transporter ut-
förs snabbt och säkert.

ÖRNSKÖLDSVIK
med OMNEJD

**Ring
1096**

så avhämta vi lump,
skrot, stickylle, metal-
ler, tomglas m. m.

**JOHANSSONS
SKROTAFFÄR**

Bostad anknytn. Vid Träsliperiet

ÖSTERSUND

Press-Ateljén

Artillerigatan 2, Östersund
REKOMMENDERAS

KEM. TVÄTT o. FÄRGNING

utföres med moderna maskiner
Garanteras lukt och krympfritt
Pressningar snabbt och billigt
LASSES KEMISKA TVÄTT
Storgat. 45 ÖSTERSUND Tel. 26 57

ÖSTERSUND

En ljusning blir det i Eder affär
om Ni anlitar

**ELEKTRISKA INSTALLATIONS
A.-B. — Östersund**

Vidare upplysningar tel. 23 00.

GUSTAF III:S CAFÉ

Kyrkogatan 66 ÖSTERSUND

Gott kaffe - Te - Choklad - Gott bröd
Läskedrycker - Smörgåsar - Mjök m. m.
Kaffe m. m. utbäres.

— Beställningar kan göras per tel. 853 —

Byggmästare JOHAN ERIKSSON

ÖSTERSUND

Bergsgatan 45 Telefon 25 63

Utför nybyggnader och reparationer
INFORDRA OFFERT

Finns det

något ombud för "STATUS" på Eder ort?

Om inte — insänd omedelbart nedanstående kupong
och begär kommissionärsvillkor. Vår adress är:

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Kocksgatan 15 Stockholm Tel. 41 39 99

Undertecknad anmäler sig som kommissionär och
begär kommissionärsvillkor.

Namn:

Adress:

Postanstalt:

(Obs.) Endast ordentliga och vederhäftiga försäljare göra sig besvär.

GREISZ FERRO

Kromstål Gengasmunstycken

äro gjutna i en speciell munstycks-
legering, vilken smältes i elektriska
ugnar och tack vare sin höga kromhalt
ger munstyckena den största livs-
längden.

NORRTÄLJE GJUTERI

Greisz & Söner

Tel. 29, 729.

NORRTÄLJE